

**ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA
FAKULTA PROVOZNĚ EKONOMICKÁ
OBOR PROVOZ A EKONOMIKA
KATEDRA PRÁVA**

Diplomová práce

**Zásada Pacta sunt servanda v teorii, praxi a v rozhodovací
praxi soudů**

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Eva Kadlecová

Vypracovala: Bc. Martina Macháčková

© 2014

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra práva

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Macháčková Martina

Veřejná správa a regionální rozvoj nav.- Most

Název práce

Zásada pacta sunt servanda v teorii, praxi a v rozhodovací praxi soudů.

Anglický název

Principle Pacta sunt servanda in Theory, the practise of decision-making practice of the courts

---

Cíle práce

zmapování problematiky zásady Pacta sunt servanda po stránce teoretické, rozbor a charakteristika současné právní úpravy týkající se předmětné zásady poukázání na možné nedostatky při rozhodovací praxi soudů v různých právních odvětvích návrhy na zlepšení současného stavu v rámci úvahy de lege ferenda

Metodika

studium odborné knižní literatury
studium odborných časopisů a judikatury
rozbor na základě získaných poznatků
úvahy de lege ferenda a komparace judikatury

Harmonogram zpracování

1. Sběr dat, vyhotovení zadání práce – do 30. 6. 2013
2. Zkoumání literárních zdrojů a dat – do 30. 9. 2013
2. Vypracování teoretické části práce – do 30. 11. 2013
3. Vypracování praktické části práce – do 28. 2. 2014
4. Odevzdání práce dle závazných pokynů PEF ČZU

Rozsah textové části

60 - 80 stran, přílohy

Klíčová slova

právní zásady, teorie práva, občanské právo, smlouvy, respektování práva, soudní praxe

---

Doporučené zdroje informací

LEGISLATIVA

zákon č. 40/1964 Sb. občanský zákoník
zákon č. 89/2012 Sb. nový občanský zákoník
zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
BGB, Bürgerliches Gesetzbuch - německý občanský zákoník 1896 ve znění novel r. 2002 a 2003

LITERATURA:

Eliáš K. et al. Občanský zákoník, Komentář. I. a II. svazek, 1. vydání Praha Linde 2008
Bureš J, Drápal L et al. Občanský soudní řád. Komentář. I. díl 7. vydání . Praha: C.H.Beck 2006
Balík S., Balík S. ml. Rukověť k dějinám římského práva a jeho institucí. 2. vydání . Plzeň . Aleš Čeněk 2007
Bělina M. Zákoník úprave. Komentář. 1. vydání Praha: C.H.Beck 2010
Knapp V, Teorie práva, C.H.Beck Praha 1995

JUDIKATURA

Judikatura Nejvyššího soudu ČR, event Ústavního soudu ČR

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

www.obcanskyzakonik.justice.cz
justice.cz
nsoud.cz

Další literatura a zdroje po dohodě s vedoucí diplomové práce

---

Vedoucí práce

Kadlecová Eva, JUDr.

Termín odevzdání

březen 2014

JUDr. Jana Borská

Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr. h. c.

Děkan fakulty

V Praze dne 8.11.2013

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma „*Zásada Pacta sunt servanda v teorii, praxi a v rozhodovací praxi soudů*“ jsem vypracovala samostatně. Veškeré poklady a použitou literaturu uvádím v seznamu použité literatury.

V Praze dne 17. března 2014

.....

Bc. Martina Macháčková

Poděkování:

Tímto bych rád poděkovala JUDr. Evě Kadlecové za odbornou pomoc při zpracování mé diplomové práce.

V neposlední řadě chci také poděkovat mým blízkým, kteří se mnou po celou dobu studií měli trpělivost.

V Praze dne 17. března 2014

.....

Bc. Martina Macháčková

**ZÁSADA PACTA SUNT SERVANDA V TEORII, PRAXI A
V ROZHODOVACÍ PRAXI SOUDŮ**

**PRINCIPLE PACTA SUNT SERVANDA IN THEORY, THE
PRACTICE OF DECISION-MAKING PRACTICE OF THE
COURTS**

SOUHRN

Diplomová práce s názvem „Zásada Pacta sunt servanda v teorii, praxi a v rozhodovací praxi soudů“ se ve své teoretické části práce se věnuje zaměření a vymezení základních znaků, které charakterizují vlastní podstatu předmětné zásady. V této části jsou především popisovány a vyhodnocovány odborné názory a myšlenky jiných autorů, jejichž zaměření je velice specifické a které má odbornou formu. Nedílnou součástí byla i vymezení právních předpisů, které se vztahují k problematice. Praktická část pak navazuje nejen na část teoretickou, ale také hledá a navrhuje vlastní řešení na základě získaných poznatků v této oblasti. Práce je poté zaměřena na vlastní průzkum v problematice, kdy bylo nutné získat potřebné informace a názory subjektů přímo ze sledovaného tématu tzn. přímo od konkrétních soudů, soudců respektive vyšších soudních úředníků. Celý výzkum se uskutečnil na základě dotazníků, které byly rozdány mezi zaměstnance soudů a, jejichž úkolem bylo zjištění a nalezení konkrétních problémů ve sledovaném oboru. Všechny získané informace se rozdělily do několika grafů, které jsou uceleně zpracované do praktické části diplomové práce. Cílem této metody bylo nejen zjištění skutečného stavu v rozhodovací praxi a podnikatelském prostředí, ale také získání případných návrhů na zlepšení současného stavu.

KLÍČOVÁ SLOVA

právní zásady, teorie práva, občanské právo, smlouvy, respektování práva, soudní praxe

SUMMARY

The thesis titled " principle pacta sunt servanda in theory, practice and decision-making practice of the courts " in the theoretical part of the thesis deals with the focus and determination of basic traits that characterize the essence of its own principles . In this section are primarily described and evaluated expert opinions and thoughts of other authors whose focus is very specific and that has the professional form. An integral part of the legal definition and regulations, when it was first necessary to clarify the whole topic of the technical and legal aspects . The practical part follows not only theoretical, but also suggests looking for a custom solution based on the findings in this area. The work is then focused on the issue in your research , it was necessary to obtain the necessary information and opinions entities directly from his topics ie . directly from the concrete courts , judges or senior court officials. The whole research was carried out on the basis of questionnaires , which were distributed among the employees and the courts , whose task was to identify and locate specific problems in the reference field. All the information is divided into several charts that are seamlessly incorporated into the practical part . The aim of this method was not only the actual state of the decisions and the business environment , but also to provide possible suggestions for improving the current situation

KEY WORDS

egal principle theory of law, civil law, contracts, respect for law, judicial practical

Obsah

1	ÚVOD.....	10
2	CÍL PRÁCE A METODIKA.....	12
2.1	CÍL PRÁCE.....	12
2.2	METODIKA PRÁCE.....	13
3	PACTA SUNT SERVANDA V TEORII PRÁVA	14
3.1	ZÁKLADNÍ PRÁVNÍ ZÁSADY	17
3.2	ÚSTAVNĚ-PRÁVNÍ POJETÍ.....	20
3.2.1	Článek 10 zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky	21
3.3	ZÁSADA PACTA SUNT SERVANDA V MEZINÁRODNÍM PRÁVU	22
4	PACTA SUNT SERVANDA V SOUČASNÉ PRAXI	25
4.1	UPLATNĚNÍ ZÁSADY V OBČANSKÉM PRÁVU.....	27
4.2	UPLATNĚNÍ ZÁSADY V OBCHODNÍM PRÁVU A PRAXI.....	32
4.2.1	Praktické vymezení.....	32
4.3	UPLATNĚNÍ ZÁSADY V PRACOVNÍM PRÁVU.....	34
5	ROZHODOVACÍ PRAXE SOUDŮ.....	39
5.1	VÝZKUM	46
5.2	VYHODNOCENÍ VÝZKUMU	59
5.3	JUDIKATURA.....	60
5.4	ÚVAHY DE LEGE FERENDA	63
5.5	KOMPARACE STARÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY A NOVÉHO OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU.....	65
6	ZÁVĚR	68
7	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	70
8	SEZNAM TABULEK.....	72
9	SEZNAM GRAFŮ	72
10	SEZNAM PŘÍLOH.....	72

1 ÚVOD

Diplomová práce na zadané téma je velmi složitá a obsáhlá problematika, kdy vlastní zadání jsem zvolila po náročném a uváženém výběru. Jedná se o představení pojmů, které jsou již v českém právním řádu ustálené a mají své opodstatnění, neboť mnoho subjektů se již s touto problematikou v jakékoliv formě setkalo a setkává. Předmětná zásada se týká mnoho oblastí práva, a proto není proto možné tvrdit, že tyto okruhy nemají v právním prostředí své místo a tudíž je nutné zajistit především jejich právní vymezení.

Ve své diplomové práci bych se chtěla především věnovat celému tématu tak, aby po přečtení mého díla bylo zřejmé, o čem práce pojednává a co bylo jejím hlavním cílem. Nelze jen bezmyšlenkovitě citovat příslušné normy a zákony, které mají se určitou souvislost popř. vyhodnocovat jednotlivé judikáty. Je potřebné především představit současný systém aplikace zásady *pacta sunt servanda* a její skutečnou hodnotu při praktické činnosti soudů v současném právním prostředí. S tímto také souvisí i problematika teoretická i praktická, která je podstatou této práce. Dalším důležitým mezníkem bylo, že od 1.1.2014 platí nový občanský zákoník

Pacta sunt servanda (lat., v překladu „smlouvy se mají dodržovat“) je zásada, která symbolizuje především podstatu právního institutu smlouvy a celého závazkového práva vůbec. Bez dodržování uzavřených dohod by nemohl existovat obchod i jiné společenské vztahy. Ačkoli se má obecně za to, že jde o zásadu pocházející už z římského práva, její zformulování je ve skutečnosti dílem až středověkých právníků. Tehdy docházelo k utvrzování smluv pomocí přísah, jejich vynutitelnost stála především na morálce a příslušnými soudy k vymáhání smluv tak byly pouze soudy církevní. V teorii byla proto vytvořena tzv. vestiturní teorie, podle které se rozlišovaly dohody (*pacta*) dvojího typu: *pacta nuda* (nahé či nezahalené dohody), které měly povahu pouhých naturálních obligací, a *pacta vestita* (oblečené nebo zahalené dohody), které již žalovatelné byly a které byly považovány za obvyklý způsob uzavření smlouvy. V 15. století se navíc prosadila teze, že pokud bylo ke smlouvě připojeno uznání dluhu (*constitutum debiti proprii*), bylo možné ji vždy jako tzv. *pactum geminatum* (zdvojenou dohodu) soudně vymoci.

V obecné rovině je zřejmé, že zásada *pacata sunt servanda* je jedním ze základních atributů soukromého práva a také právního řádu. Normy současného občanského práva v zásadě vymezují obecná pravidla a jednání osob podle občanského práva. Toto právo je založeno na zásadách, které např. explicitně vymezuje i nový občanský zákoník a to konkrétně v ustanovení § 3.

2 CÍL PRÁCE A METODIKA

2.1 Cíl práce

V případě vybrání tématu má autor za prvotní úkol určit cíl práce, kterým chce především vymezit směr, jakým se bude ubírat. Není možné pouze zjednodušeně popisovat teoretické znalosti jiných odborníků, ale je nutné zjišťovat stávající situaci a navrhnout jiná řešení, která by vedla k objasnění cíle práce. Při výběru tématu jsem se rozhodla, že bych měla především objasnit, s čím se setkáváme v rámci uplatňování zásady v praxi a jaká jsou specifika v této oblasti.

Zásada *pacta sunt servanda* je zásadou, která se vyskytuje i v současném právu a to hned v několika právních odvětvích. Proto je potřebné ustanovit základní cíle a určit metody jak ho dosáhnout a to ve všech sledovaných okruzích. Pokud zkoumáme zásadu *pacta sunt servanda* jako celek, je nutné ji rozdělit do části teoretické, které bych se věnovala ve druhé kapitole diplomové práce, tak v části praktické, která by byla obsažena v části třetí. Do této kapitoly bych zahrнула rozdělení na jednotlivá právní odvětví, kde se předmětná zásada nejčastěji uplatňuje. Část čtvrtá by zahrnovala judikaturu soudů ke zmíněnému tématu a mé vlastní úvahy v rámci *de lege ferenda*. Práce by mohla obsahovat i výzkum ohledně dotazníkového průzkumu, který by se zabýval porušením a uplatněním práva z nedodržování smluv v běžném životě.

Hlavním cílem této diplomové práce je tedy představení zásady *pacta sunt servanda* po stránce teoretické, rozbor současné právní úpravy týkající se předmětné zásady a popř. zhodnocení rozhodovací praxe soudů v různých právních odvětvích. Dále jak je vnímána zásada podnikatelskou veřejností, jaké jsou její zajišťovací mechanismy a rozhodovací praxe soudu, která by měla být podložena příslušnou judikaturou.

2.2 Metodika práce

Zadané téma je sice složité, ale také velmi zajímavé a obsáhlé. Sledovaná problematika se prolíná do několika částí práva a vyskytuje se v hojných případech. Jedná se o zásadu, která má českém právním řádu ustálenou pozici a především své opodstatnění, neboť mnoho subjektů se již s touto problematikou v jakékoliv formě setkalo a setkává.

V rámci metodiky bude práce přehledně rozdělena na část teoretickou a část praktickou. Obě tyto části práce mají svá specifika a napomáhají tak lépe splnění zadaného cíle. K použitým pramenům patří především ty informace, ze kterých bylo možné čerpat tak, aby v celkovém výčtu tvořily přínos samotné práce. Jedná se především o tyto zdroje:

- a) odborná literatura,**
- b) příslušné normy,**
- c) zdroje získané od Ministerstva spravedlnosti České republiky o rozhodovací praxi soudů,**
- d) judikatura,**
- e) úvahy de lege ferenda.**

Teoretická část se zaměří na vymezení základních pojmů a znaků, uvedení legislativní úpravy a rozbor zásady pacta sunt servanda v rámci teorie práva. Dále v práci bude použita odborná literatura s komentáři zákonů, které mají potvrzovat i mé vlastní tvrzení.

Praktická část nejen, že navazuje na část teoretickou, ale také zkoumá komplexně celé téma a zhodnocuje současný stav díky rozboru předmětné judikatury a výzkumu, který se bude věnovat aplikaci předmětné zásady u okresních soudů. Nedílnou součástí jsou i vlastní úvahy de lege ferenda na zadané téma. Celá práce bude vypracována s použitím odborné literatury, předmětných judikátů, specializovaných článků a především vlastních názorů a komentářů ke sledované problematice.

3 PACTA SUNT SERVANDA V TEORII PRÁVA

Předmětnou zásadu musíme nejprve vymežit. Každá smlouva, která je v platnosti, váže strany k tomu a musí být uskutečňována v dobré víře. Pacta sunt servanda se vztahuje na dobrou víru, zatímco pacta sunt servanda se neztotožňuje s dobrou vírou. Toto opravňuje subjekty trvat na tom, aby závazky byly respektovány a aby se dalo spoléhat na to, že závazky budou respektovány. Pacta sunt servanda (lat.) znamená, že smlouvy jako takové mají být dodržovány. Tuto zásadu nenajdeme v římském právu, jedná se o pravidlo, které se uplatňovalo až od středověku. Závaznost těchto smluv se v minulosti vyžadovala pomocí přísah a to je ten důvod, proč je vyžadovaly a hodnotily církevní soudy. Základním pilířem byl morální závazek, který vycházel, právě z již zmíněné přísahy. „Školou glosátorů (recepce římského práva) byla posléze vytvořena vestiturní teorie. Podle ní byla pacta dvojího druhu: „pacta nuda“ (nahé/nezahalené dohody – nežalovatelné, mající povahu naturálních obligací) a „pacta vestita“ (oblečené/zahalené dohody – žalovatelné), přičemž běžnými byly podle názoru středověkých právníků, na rozdíl od pojetí římskoprávního, dohody uvedené na druhém místě“¹ Dalším dílčím postupem k tomu, aby smlouvy byly závazné, byla teorie vytvořená v 15. stol. Smlouvy a dohody byly podle této teorie vymahatelné vždy, pokud k nim byla připojena úmluva o uznání dluhu (constitutum debiti proprii). Takto byly označovány především úmluvy jako „pacta geminata“ (zdvojené dohody), (pactum).

V mezinárodním právu se zásada vyskytuje jako poctivého dodržování mezinárodních smluv. Vídeňská úmluva (1969) stanoví v čl. 26², že každá platná smlouva zavazuje její strany a ty ji musí plnit v dobré víře. Tato základna dobré víry obsahuje, že smluvní strana nemůže se odvolávat na ustanovení svého městského (domácího) práva jako oprávnění zanedbat toto. Ovšem pokud se týče Vídeňské Konvence a UNIDROIT Principů, nesmí se zapomenout, že tyto jsou silně ovlivněny občanskými zákonnými jurisdikcemi. Ostatně toto dokládá již preambule zmíněné úmluvy, která zní: „Státy, které jsou stranami této úmluvy, berouce v úvahu základní úlohu smluv v historii mezinárodních vztahů, uznávajíce stále větší význam smluv

---

¹ HENDRYCH, D. a kol.: Právní slovník 2009, dostupné na: <http://www.beck-online.cz/>

² Vídeňská úmluva o smluvním právu z roku 1988

jako pramene mezinárodního práva a prostředku k rozvoji mírové spolupráce mezi národy bez ohledu na jejich státní a společenské zřízení, jsou si vědomy, že zásady svobodného souhlasu, dobré víry a pacta sunt servanda jsou všeobecně uznávány, potvrzující, že spory týkající se smluv musí být, stejně jako jiné mezinárodní spory, řešeny mírovými prostředky a v souladu se zásadami spravedlnosti a mezinárodního práva, připomínající odhodlání lidu Spojených národů vytvořit podmínky, za nichž mohou být zachovány spravedlnost a úcta k závazkům plynoucím ze smluv, majíce na zřeteli zásady mezinárodního práva vtělené do Charty Organizace spojených národů, jako je zásada rovnoprávnosti národů a jejich právo na sebeurčení, zásada svrchované rovnosti a nezávislosti všech států, zásada nevměšování do vnitřních záležitostí států, zásada zákazu hrozby silou nebo použití síly a zásada všeobecného uznávání a dodržování lidských práv a základních svobod pro všechny, jsou přesvědčeny, že kodifikace a pokrokový rozvoj smluvního práva, jichž bylo dosaženo v této úmluvě, budou sloužit k dosažení cílů Spojených národů vyhlášených v Chartě, jako je udržení mezinárodního míru a mezinárodní bezpečnosti, rozvoj přátelských vztahů mezi národy a uskutečňování mezinárodní spolupráce, potvrzující, že pravidla mezinárodního práva obyčejového budou i nadále upravovat otázky, které nejsou upraveny ustanoveními této úmluvy,³

Věta, že „pacta sunt servanda“ se vztahuje na dobrou víru, zatímco „pacta sunt servanda“ se neztotožňuje s dobrou vírou, by se zdála nesmyslná, a tudíž zdálo by se, že obě věty znázorňují jedno a totéž a jsou vadné z hlediska zásady sporu a že se liší jen a jen nějakými „slovíčky“. Byl by to však omyl. Obě věty platí naprosto a není v nich rozpor. Zásada sporu, platná po tisíce let od doby Aristotela, známá jako zásada protikladu („principium contradictionis“), zní: „*Nic nemůže v témže smyslu zároveň být nebo nebýt*“ („*Ens non est non-ens*“).⁴ Je-li obecné tvrzení, že „pacta sunt servanda“ se vztahuje na dobrou víru, spatřuje motivaci tohoto konceptu v tom, že výklad všeho tvrzení, které lidská společnost pronáší, má být jednotný, srozumitelný, plně pochopitelný a závazný, což je účelem této zásady. „*Naproti tomu*

---

³ Vídeňská úmluva o smluvním právu z roku 1988

⁴ BALÍK, ST, BALÍK, ST. ml: Rukověť k dějinám římského práva a jeho institucí. 2. rozš. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, str. 87

věta, že „*pacta sunt servanda*“ se neztotožňuje s dobrou vírou znamená, že sice se zavazují uznávat svou povinnost plnit svůj slib a závazek, jenž je vyjádřen oním principem, ale přitom nikterak nepřikládám dobrou víru tomu, co je obsahem toho, co se má zachovávat⁵. S tím vlastním obsahem, s tou dobrou vírou o obsahu nemusíme vůbec souhlasit, a přesto můžeme dát souhlas, že se budu jednat loajálně a bude plněna dohoda.

Zásada „*pacta sunt servanda*“ (smlouvy musejí býti zachovávány) je součástí základních práv a svobod podle čl. 4 zákona č. 1/1993 Sb, tedy Ústavy České republiky.⁶ V právním státě a kde je předpoklad, že funguje moc soudní, je tato zásada zcela respektována. V případě totalitních režimů je tato zásada naopak potlačována.

---

⁵ FIALA, J. a kol.: Občanské právo hmotné. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, str. 395

⁶ KLÍMA, K.: Ústavní právo. 3, Plzeň, Aleš Čeněk, 2009, str. 93

3.1 Základní právní zásady

Pro úvod je třeba vymezit, kam zásada o dodržování smluv patří a k čemu jí řadíme respektive, jaké jiné druhy zásad soukromého práva máme. Základními principy v soukromém právu je rovnost a svoboda jedince. Propojením těchto atributů získáme proporcionalitu, která odrazuje výsledný stav soukromého práva.

Tabulka 1: Zásady soukromého práva

Zdroj: Právní rozhledy II/2009(11-11-2013)

Mezi zásady soukromého práva patří zásada autonomie vůle, kdy se jedná o projev svobody člověka nebo subjektu ve vztazích především soukromoprávních. Takovýto projev se může vyskytnout, jako svoboda subjektu učinit právní úkon, svoboda výběru adresáta, volby obsahu, volby formy a další druhy svobod při projevu vůle.

Další soukromoprávní zásadou je zásada "vše je dovoleno, co není výslovně zakázáno" Tato zásada se uplatňuje především v souvislosti se státní mocí. Možnost upravit si své vztahy jinak než upravuje zákon, umožňuje zásada dispozitivnosti právní úpravy. Jedná se projevy subjektů, kteří si upravují vlastní vztahy a mají tak možnost např. sjednat smlouvu tzv. nepojmenovanou, tedy sjednat závazek, který není typově upraven v zákoně. Nebo také změnit si závazek dle svých vlastních představ a to v případě, že to zákon přímo nezakazuje. Tuto zásadu upravoval výslovně především starý občanský zákoník, a to v ustanovení § 2 odst. 3, kdy účastníci občanskoprávních vztahů si mohou vzájemná práva a povinnosti upravit dohodou odchýlně od zákona, jestliže to zákon výslovně nezakazuje a jestliže z povahy ustanovení zákona nevyplývá, že se od něj nelze odchýlit. „*Autonomie vůle*

subjektů občanskoprávních vztahů by měla být v právním státě moderní demokratické společnosti omezována jen tam, kde je to v souladu se zákonem a kde při sledování legitimního cíle nezbytně nutné, a to navíc vždy v míře co nejmenší. Platí, že čím méně je zásahů veřejné moci do soukromého života jedinců z důvodů určitého veřejného zájmu, tím více je uplatňována jejich svoboda” Nový občanský zákoník však staví na těchto zásadách:

(1) Soukromé právo chrání důstojnost a svobodu člověka i jeho přirozené právo brát se o vlastní štěstí a štěstí jeho rodiny nebo lidí jemu blízkých takovým způsobem, jenž nepůsobí bezdůvodně újmu druhým.

(2) Soukromé právo spočívá zejména na zásadách, že:

- a) každý má právo na ochranu svého života a zdraví, jakož i svobody, cti, důstojnosti a soukromí,*
- b) rodina, rodičovství a manželství požívají zvláštní zákonné ochrany,*
- c) nikdo nesmí pro nedostatek věku, rozumu nebo pro závislost svého postavení utrpět nedůvodnou újmu; nikdo však také nesmí bezdůvodně těžit z vlastní neschopnosti k újmě druhých,*
- d) daný slib zavazuje a smlouvy mají být splněny,*
- e) vlastnické právo je chráněno zákonem a jen zákon může stanovit, jak vlastnické právo vzniká a zaniká, a*
- f) nikomu nelze odepřít, co mu po právu náleží.*

(3) Soukromé právo vyvěrá také z dalších obecně uznaných zásad spravedlnosti a práva“⁷

Podle další právní zásady není povinná písemná forma závazku, pokud zákon výslovně nestanoví jinak. Jedná se o zásadu bezformálnosti právních úkonů. Výklad této zásady může též spočívat v tom, že smlouva jako taková nemusí být přímo na papíře, ale to něco, na čem se obě strany dohodly. List papíru jen smlouvu zachytí, respektive charakterizuje její formu. Pokud však zákon stanoví, podmínku písemné smlouvy, je třeba tuto podmínku dodržet a pro platnost a účinnost této smlouvy je nutná její písemná forma.

---

⁷ ELIÁŠ, K. a kol.: Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou, Ostrava, Sagit, 2012, str. 8

Zásada ekvity je uplatňována především při řešení klasického problému *summus ius summa iniuria* (nejdokonalejší právo - nejdokonalejší bezpráví) užitím mimoprávních korektivů jako pramenů práva (*boni mores*, *neminem laedere*, obchodní zvyklosti). Dále se jedná a velmi často používanou zásadu a také velmi známou širokou veřejností. Zásada souladu práva a jeho výkonu s dobrými mravy tzv. *Boni mores* (dobré mravy) jsou typický neurčitý pojem, který ani není nutné přesně definovat nebo ho nějak jinak vysvětlit. Konkrétní aplikace je vždy nutná v souvislosti s daným místem nebo časem ve kterém se tato zásada využije.

To jakým způsobem jsou vymezeny naše práva a jejich realizace zejména těch práv, která nemají zákonem dané limity (např. výkon vlastnického práva k pozemku nemůže být na úkor sousedních pozemků apod.) patří do zásady zákazu zneužití práv. Jedná se o naplnění nejobecnější zásady *neminem laedere* (nikomu neškodit), která značí záruku individualismu u soukromého práva. Patří sem např. i zásada *turpitudinem suam allegans nemo audiatur* (neplatnosti právního úkonu se nemůže dovolávat ten, kdo neplatnost sám způsobil). V Čl. 40 odst. 6 Listiny základních práv a svobod je zakotvena zásada o zákazu zpětné účinnosti zákona, ale pouze pro trestní právo. U soukromého práva tomu tak není a je na každém předpisu, aby ve svých zvláštních ustanoveních vyřešil zpětnou právní účinnost.⁸ Obecně platí, že nelze novým předpisem měnit stav, který nastal před účinností nového předpisu. Bylo by nemyslitelné, aby se lidé chovali podle práva, které by mělo platit až za několik let. V praxi je často možná tzv. nepravá zpětná účinnost, kdy právní vztah vzniká dle starého právního předpisu, kdežto jeho důsledky již podle předpisu nového. Se změnou právního předpisu nemůžeme dospět k závěru, že nová úprava bez dalšího vede k zániku právních vztahů regulovaných dosavadním předpisem a v novém již neupravených. Například sem patří zásada nedotknutelnost vlastnictví, která je předpokladem stabilních majetkových vztahů ve společnosti. Do této části je zakotvena také zásada *pacta sunt servanda* (smlouvy se mají dodržovat). Vznikla, až ve středověku to znamená, že jí můžeme hodnotit jako zásadu relativně mladou. Chápeme jí zásadní závaznost smluvních vztahů. Působí ovšem jen mezi stranami, které smlouvu uzavřely. Tato zásada však může být i omezena, kdy zásady *pacta sunt servanda* je výhrada *rebus sic stantibus* (za daného stavu věci), která namítá, že smlouva platí jen potud, pokud se nezměnily podmínky, za kterých byla uzavřena

---

⁸ KLÍMA, K.: Ústavní právo. 3, Plzeň, Aleš Čeněk, 2009, str. 97

3.2 Ústavně-právní pojetí

Zásada *pacta sunt servanda* je také zakotvena v čl. 8 Evropské úmluvy o základních lidských právech a svobodách č. 209/1992 Sb. Spadá do nároků běžného občana, který má v soukromoprávních vztazích nárok na ochranu uzavřených smluv, ale také zrušení smlouvy nebo odstupného byť i formou obecného právního předpisu ke dni 1. 6. 1994 by bylo v rozporu i s čl. 10 Úst, který stanoví, že mezinárodní smlouvy o lidských právech mají přednost před zákonem. *„Pokud je člověk považován za poddaného, pak si stát osvojuje právo rušit smlouvy. Například strýc daruje synovci určitý majetek. Státu se darovací smlouva nelíbí, proto jí zruší. Jde ale o vůli státu a soud je povolán tuto vůli provádět. Údajně totiž neexistuje občanova soukromá sféra. Soud nebude základní práva občana chránit. Taková aplikace „práva“ je charakteristická pro stát totalitní.“*⁹ Občan se však člověk svobodný má svá práva, která jsou mu zaručena ústavou a funkcí státu. Funkce státu je považována za jeho činnost a do této spadá i státní moc, kterou lze považovat jako službu občanovi. Moc soudní ochraňuje základní lidská a občanská práva, je nezávislá a patří k funkcím státu. Je to však funkce veřejná. V soukromé sféře je občan také plně chráněn. Zásada „*pacta sunt servanda*“ (smlouvy musejí být zachovávány) je pro stát tak stěžejní, že státní moc, která je brána jako službu občanům konkrétního státu, se ani nepokouší žádná omezení nebo radikální kroky, jakými je rušení smluv nebo některých ujednání ve smlouvách. Absurdní počin státních orgánů a jejich tendence rušení jednotlivých smluv nebo jejich ustanovení se v demokratických státech vůbec nevyskytuje. V nynějším pojetí, právního a demokratického státu jsou zákonná, výkonná a soudní moc na sobě nezávislé. Všechny tyto postuláty jsou více než důležité pro demokratické zřízení. Soudy hodnotí důkazy stran zcela nezávisle a hodnotí je, respektive posuzují zcela v souladu se základními právy a svobodami. Takovéto rozhodování je zcela zásadní a patří do ústavněprávních principů. Zásada „*pacta sunt servanda*“ (smlouvy musejí býti zachovávány) je součástí základních práv a svobod podle čl. 4 z. č. 1/1993 Sb, Ústavy České republiky. Dle článku 87 rozhoduje Ústavní soud o tom, zda smlouva, která bude ratifikovaná je v souladu s ústavním pořádkem. Návrh na posouzení

---

⁹ STEINER M.: Zásada „*pacta sunt servanda*“ jako součást ústavního pořádku, [Soudní rozhledy 2/2002, str. 39]

podává: „komora Parlamentu od okamžiku, kdy jí byla mezinárodní smlouva předložena k ratifikaci, skupině nejméně 41 poslanců nebo 17 senátorů od okamžiku, kdy dal Parlament souhlas k ratifikaci a prezident republiky od okamžiku, kdy mu smlouva byla předložena k ratifikaci“¹⁰.

3.2.1 Článek 10 zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky

Dalším důležitým mezníkem je čl. 10 zák. č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky. Tak zvanou „Euronovelou“ Ústavy ČR byl přijat článek 10 Ústavy ČR. Díky tomuto atributu se mohl rozšířit okruh působení mezinárodních smluv, které se mají dodržovat v souvislosti ze zásadou *pacta sunt servanda*. Aby tyto smlouvy splnily podmínky článku 10 Ústavy ČR, musí jimi být Česká republika vázána a k jejich ratifikaci musí dát souhlas Parlament. Již jsme si uvedli, že tyto smlouvy, musí projít ratifikací což je proces přijetí smluv. Ústava ČR se tak přiklonila k monistickému modelu poměru mezinárodního a vnitrostátního práva, ale jak připomíná Jiří Malenovský, jedná se toliko o monismus aplikační, v něm je mezinárodním smlouvám zprostředkován pod ústavní sankcí účinek ve vnitrostátním právu, aniž by se z nich staly formálně součástí vnitrostátního právního řádu (soustředí se tedy na pravidla pro aplikaci norem), nikoli monismus systémový, kterýžto pojímá právo v jeho celku jako jediný hierarchický stupňovitý systém (a soustředí se tak na samotnou platnost norem jednotlivých právních řádů).¹¹ Článek 10 Ústavy ČR se tedy vzhledem ke svému obsahu vztahuje k vnitrostátnímu právnímu řádu. Dalo by se také říci, že v něm jsou vymezeny takové mezinárodní smlouvy, které splňují podmínky článku 10 Ústavy ČR, jsou součástí vnitrostátního práva. Je zřejmé, že mezinárodní smlouva je takto závazná, stává se pramenem práva a je nutné jí dodržovat. Subjekty pro které platí mezinárodní smlouva podle článku 10 Ústavy ČR, je závazné tedy to, že aplikují pramen mezinárodního práva a jako takový jej interpretovat. Taková smlouva, která je, přijatá dle článku 10 má stále

---

¹⁰ KLÍMA, K.: Ústavní právo. 3, Plzeň, Aleš Čeněk, 2009, str. 46

¹¹ MALENOVSKÝ, J.: *Vítězství „dogmatiků“ nad „pragmatiky“ se odkládá*, Právní rozhledy č. 11/2005, s. 408-412. Převzato z MOLEK P. in ŠIMÍČEK, V. a kol. *Ústava České republiky - Komentář*. 1. vydání. Praha: Linde, 2010, str. 180-181.

povahu mezinárodní. Stěžejními jsou zde ustanovení článku 31 – 33 Vídeňské úmluvy o smluvním právu. Dále je nutné připomenout, že již několikrát zmíněný článek 10 Ústavy ČR je platný pouze na smlouvy, které z hlediska mezinárodního práva, platné a účinné. Znamená to tedy, že nelze předmětný článek aplikovat na smlouvu neplatnou. Kolektiv autorů nového komentáře k Ústavě ČR dovedl, že samozřejmě i „z (dosud) neplatné smlouvy (protože ještě nenabyla mezinárodní platnosti, ale třeba i proto, že již byla ze strany ČR signována, nikoli však ratifikována) sice mohou pro stát vyplýnout určité povinnosti ve smyslu čl. 18 Vídeňské úmluvy o smluvním právu, tyto povinnosti však působí podle našeho názoru pouze nepřímě,“¹²

3.3 Zásada pacta sunt servanda v mezinárodním právu

Aby smlouva nebyla v rozporu se zásadou pacta sunt servanda, musí být platná a uznána konkrétními subjekty. Pokud se mezinárodní smlouva má stát součástí právního řádu a musí to být s tou podmínkou, že mezinárodní smlouva stanoví něco jiného než zákon, je nutné, aby byla především splněna podmínka, že k její ratifikaci prezidentem republiky, daly předem souhlas obě komory Parlamentu popř. tento souhlas, byl dán v referendu. Protože o přijetí návrhu zákona rozhoduje Parlament, jemuž náleží zákonodárná moc, není možné, aby se možnosti přednostního použití před zákonem dostalo mezinárodní smlouvě. To platí i za podmínky, že platí zásada o dodržování smluv. Podmínkou potřebnou k tomu, aby se mezinárodní smlouva stala a zůstala součástí právního řádu, je okolnost, že smlouva je pro Českou republiku mezinárodně závazná. To znamená, že bude smlouva platná a český právní řád jí bude akceptovat. Základním pojítkem pro takovéto posouzení, zda se smlouva stala pro Českou republiku závaznou, je dáno především pravidly, která jsou obsažena ve Vídeňské úmluvě o smluvním právu (vyhlášena pod č. 15/1988 Sb.). Ústava sice v čl. 49 stanoví, že souhlasu obou komor Parlamentu je třeba pouze k ratifikaci mezinárodních smluv, jednací řády obou komor však výslovně počítají i s rozhodováním o souhlasu s odstoupením od mezinárodní

---

¹² MOLEK, P. in ŠIMÍČEK, V. a kol. *Ústava České republiky - Komentář*. 1. vydání. Praha: Linde, 2010, str. 181

smlouvy, k jejíž ratifikaci dala komora souhlas (§ 108 jedn. řádu PS, § 115 jedn. řádu Senátu). Dne 23. května 1969 byla ve Vídni přijata Vídeňská úmluva o smluvním právu. S Úmluvou vyslovilo souhlas Federální shromáždění Československé socialistické republiky. Listina o přístupu Československé socialistické republiky k Vídeňské úmluvě o smluvním právu byla uložena u generálního tajemníka OSN dne 29. července 1987 s výhradou, že Československá socialistická republika se necítí vázána ustanovením článku 66 Úmluvy a prohlašuje v souladu se zásadou suverénní rovnosti států, že v každém případě je k předložení sporu Mezinárodnímu soudnímu dvoru nebo smírčímu řízení nutný souhlas všech stran sporu. Úmluva vstoupila v platnost na základě svého článku 84 odst. 1 dnem 27. ledna 1980. Pro Československou socialistickou republiku vstoupila v platnost v souladu se svým článkem 84 odst. 2 dnem 28. srpna 1987. Zásada pacta sunt servanda se uplatňuje i v mezinárodních smlouvách. Podle normativního obsahu se rozlišují smlouvy na kontraktuální, které stanoví vzájemná práva a povinnosti stran, a právotvorné, obsahující obecné právní normy tvořící objektivní právo. Kontraktuální smlouvy jsou smlouvy, jejichž účelem je upravit určitou konkrétní otázku ve vzájemném vztahu s jinou smluvní stranou, aniž by vytvářela nebo zachycovala právní pravidla obecnějšího dopadu. Mají účinky jen mezi smluvními stranami (*inter partes*) a jsou založeny na reciprocitě. Účinky na ostatní státy mohou být jen nepřímé.¹³

Právotvorné smlouvy jsou takové, kdy jejich účelem je zachytit (vytvořit) ucelený soubor pravidel mezinárodního práva v určité oblasti. Zavazují stát k určitému chování obecně, nikoli jen vůči jinému smluvnímu státu. Patří sem zejména velké kodifikační úmluvy, sjednané převážně v rámci OSN. Mají zpravidla účinky proti všem (*erga omnes*), tedy zavazují státy k určitému chování bez reciprocity. Jedná se jen o mnohostranné smlouvy. Výjimečně může mít účinky jen *inter partes*, což je výslovně stanoveno v textu. Toto dělení je důležité pro jejich aplikaci. Pokud má smlouva účinky pouze *inter partes* uplatňuje se jen mezi smluvními státy, nikoli tedy vůči třetí straně, která není smluvní státem. Existují tak vedle vnitrostátní úpravy. Účinky smlouvy *erga omnes* upravuje vztahy výlučně, tedy nahrazuje vnitrostátní úpravu a aplikuje se obecně proti všem. *Mezinárodní smlouvy určené vnitrostátním subjektům (osobám, tzn. self-executing)* Jsou přímo použitelné na právní poměry vnitrostátních subjektů. Právní vztahy tak upravují

---

¹³ HENDRYCH, D. a kol., Právnický slovník 2009, dostupné na: <http://www.beck-online.cz>

bezprostředně, takže samy určují konkrétní právní pravidla. Smlouva je způsobilá k vnitrostátnímu použití bez vnitrostátního předpisu. Účelem těchto smluv bývá zpravidla unifikace právní úpravy určitých vztahů smluvních států. **Mezinárodní právo jako takové je založeno na několika základních zásadách mezi ně patří i zásada pacta sunt servanda.** „Každá platná smlouva zavazuje strany a musí být jimi plněna v dobré víře“ (čl. 26 Vídeňské úmluvy). Je považována za jednu ze základních zásad mezinárodního práva. Existují však i jiné zásady jako např. zásada dobré víry, kdy stát nemůže ustanovení mezinárodní smlouvy zneužít k odůvodnění nebo prosazení chování, které by bylo v rozporu s mezinárodním právem. Jednání v dobré víře je takové, kdy je stát veden přesvědčením, že jedná v souladu s právem. Zásada smluvní volnosti stanoví, že ze svrchované rovnosti vyplývá, že žádný stát nemůže být nucen uzavřít smlouvu. Státy mají nezadatelné právo projevit svou svobodnou vůli k tomu, aby byly vázány určitou smlouvou, případně tak neučinily.

4 PACTA SUNT SERVANDA V SOUČASNÉ PRAXI

Zásada *pacta sunt servanda* je velmi důležitým prvkem a zárukou pro subjekty práva a jejich právní jistotu. Konkrétně v obchodní oblasti je dodržování dojednaných smluv základní součástí, bez které by funkce tržní ekonomiky naprosto postrádala, svůj smysl. Mohou se objevit však skutečnosti, kdy se vlivem externích faktorů změni okolnosti smluvního závazku natolik, že trvání na dodržení smlouvy by bylo nesmyslné, anebo by vedlo k porušení přirozené spravedlnosti. České právo má tyto okolnosti zakotveny v právním řádu a poměrně úzkostlivě vymezuje podmínky, za kterých je možné, kdy je možné od dohodnutých závazků ustoupit. Nemůže však dojít k potlačení zásady *pacta sunt servanda*. Používá k tomu pojmů *nemožnost plnění a zmaření účelu smlouvy* (v obchodním zákoníku.). Aby se zásada mohla uplatnit, musí být dodrženy všechny podmínky, které zabezpečí možnost plnění. Existuje však institut, který je nazván jako nemožnost plnění. Tento atribut byl popsán jak ve starém občanském zákoníku, tak v obchodním zákoníku. Pojem trvalá změna okolností se v českém právním řádu doslova nevyskytuje. Změna okolností může nastat v souvislosti se smlouvou o smlouvě budoucí, dle platných právních předpisů. V širším kontextu zániku závazku (nejen smluv o smlouvě budoucí) se o změně okolností zmiňuje nový občanský zákoník, kdy stanoví, že: „*stane-li se dluh po vzniku závazku nesplnitelným, zaniká závazek pro nemožnost plnění. Plnění není nemožné, lze-li dluh splnit za ztížených podmínek, s většími náklady, s pomocí jiné osoby nebo až po určené době. Nemožnost plnění prokazuje dlužník.*”¹⁴ Důvodová zpráva nového občanského zákoníku, zde zcela odkazuje na starou právní úpravu v obchodním a občanském zákoníku.¹⁵ Platí tedy skutečnost, že nemožnost plnění je možno rozdělit do dvou skupin: na počáteční a následnou, přičemž nejdříve zmíněný typ má základ v ustanovení § 37 odst. 2 nového občanského zákoníku: *zaváže-li se kdo k plnění nemožnému, je jeho právní úkon neplatný, a tedy žádný závazek nevzniká.*

---

¹⁴ § 2006 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku

¹⁵ ELIÁŠ, K. a kol.: Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou, Ostrava, Sagit, 2012, str. 788

Nemožnost plnění lze členit podle povahy, jakou se vyznačuje:

- 1) objektivní: charakteristickým příkladem může být situace, kdy zanikne předmět plnění, k jehož dodání byl dlužník povinen, nebo
- 2) dojde-li k překážce plnění na straně dlužníka a jiná osoba by byla schopna splnit závazek (pak se hovoří o subjektivní nemožnosti), je dlužník povinen zajistit, aby bylo plněno prostřednictvím nebo s pomocí třetí osoby, byť i s většími náklady (§ 352 odst. 1 ObchZ).
- 3) Předchozí ustanovení doplňuje obecné pravidlo z § 575 odst. 2 starého občanského zákoníku, že závazek není nesplnitelný, zejména jestliže jej lze uskutečnit za ztížených podmínek, s většími náklady či až po sjednaném čase (tzv. hospodářská nemožnost).

Odborná literatura upozorňuje, že přesnější je označovat tento případ nemožnosti jako nedovolenost, poněvadž případnému plnění by bylo zabráněno státní mocí.¹⁶ Zde je však nutné okomentovat ustanovení § 575 staré právní úpravy občanského zákoníku, kdy nová právní úprava: *„zachovává pravidlo, podle něhož při nemožnosti plnění části závazku zaniká i jeho zbytek pouze pokud je zřejmé, že samotné plnění zbývající části nemá pro věřitele význam.“*¹⁷ Pokud by tomu tak nebyla, nastává opačný případ, kdy: *„v opačném případě dochází k zániku pouze té části závazku, jejíž plnění se stalo nemožným. Možnost věřitele odstoupit od zbývající části smlouvy, pokud se stane nemožnou jen část plnění, nebyla do nového občanského zákoníku převzata.“*¹⁸ Naopak *„možnost věřitele sdělit dlužníkovi, že trvá na zbytku plnění i za situace, kdy by v důsledku částečné nemožnosti plnění došlo k zániku celého závazku, by měla být v praxi i nadále*

---

¹⁶ PLÍVA, S.: Obchodní závazkové vztahy. 2. vyd. ASPI, a.s., Praha, 2009; str. 120 - 121

¹⁷ BĚLOHLÁVEK, A. J., ČERNÝ, F., JUNGWIRTHOVÁ, M., KLÍMA, P., PROFELDOVÁ, T., ŠROTOVÁ, E.: Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících. Plzeň, Aleš Čeněk, 2012, str. 561

¹⁸ BĚLOHLÁVEK, A. J., ČERNÝ, F., JUNGWIRTHOVÁ, M., KLÍMA, P., PROFELDOVÁ, T., ŠROTOVÁ, E.: Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících. Plzeň, Aleš Čeněk, 2012, str. 561

možná.¹⁹ Tuto pasáž, ale nový občanský zákoník nepřebíral a je tedy otázkou, zda nebude nutná novela.

4.1 Uplatnění zásady v občanském právu

Zásada pacta sunt servanda - smlouvy mají být dodržovány, je jednou ze základních zásad. Platí to o právu soukromém a objevuje se tedy i v novém občanském zákoníku. „Podle některých teorií jde o výchozí zásadu uspořádání společnosti, bez ní a bez jejího praktického naplňování by existence lidského společenství vůbec nebyla možná²⁰.“ Tento názor ostatně dokazuje i úvodní ustanovení v § 3 odst. 2 písm. d), kdy stanoví jako jednu ze základních zásad ze soukromého práva, že smlouvy musí být plněny a daný slib zavazuje.

Pokud hodnotíme smlouvu dle nového občanského zákoníku jako něco co je třeba dodržet a plnit, je nutné ji nejdříve vymezit a charakterizovat. Předmětná zásada předpokládá již existenci smlouvy. Smlouva jako taková je jedním ze základních pilířů, na kterých občanské- soukromé právo staví. Jedná se o nejčastější právní titul a také nejvíce používané právní jednání. Vychází z ní následky a to právní, jako je vznik, změna, zánik práv a povinností. Smlouvu můžeme charakterizovat tak, že: smlouva je konsenzuálním projevem vůle alespoň dvou stran. Často se však setkat spíše s jiným vymezením: „smlouva je dvou, popř. vícestranné právní jednání, které vzniká konsenzem čili úplným a bezpodmínečným přijetím návrhu na uzavření smlouvy. Pro toto vymezení je charakteristické, že spojuje podstatu smlouvy s procesem jejího vzniku. Vzniká proto pochybnost o správnosti těchto slov. Konsenz totiž není nic víc než shoda, a to alespoň dvou stran o nějakých následcích.“²¹

---

¹⁹ BĚLOHLÁVEK, A. J., ČERNÝ, F., JUNGWIRTHOVÁ, M., KLÍMA, P., PROFELDOVÁ, T., ŠROTOVÁ E.: Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících. Plzeň, Aleš Čeněk, 2012, str. 561

²⁰ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol.: Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, str. 169

²¹ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol.: Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, str. 168

Hospodářskou nemožnost plnění lze nalézt ve chvíli, když je ujednáno plnění za pevně stanovenou cenu a v mezidobí vzrostou náklady do té výše, že původní cenu několikanásobně předčí a současně jde o tak rozsáhlou dodávku, že by následkem dlužníkovy splnění došlo k jeho zkáze. Autor normy Eliáš říká, že je rozhodující uvážení soudce, protože dané případy lze řešit jen s ohledem na zásadu poctivého obchodního styku (§ 265 ObchZ) a na soulad s dobrými mravy. Výsledkem pak bude buď neplatnost, nebo odepření právní ochrany věřiteli, či dlužníku. Proto v novém občanském zákoníku je možnost najít pohled výrazně komplexní a inspiruje se zásadami UNIDROIT (čl. 6.2.1. až 6.2.3.). Ustanovení § 1696 až 1698 reflektují zásadu pacta sunt servanda a mají na zřeteli i možnost nepředvídatelných změn okolností po uzavření smlouvy, které by obzvláště hrubě narušily proporcionalitu práv stran. V novém občanském zákoníku je uvedeno, že *„změna okolností, která takové právo založí, bude podstatná, nepředvídatelná a dotčenou stranou neovlivnitelná. Vychází se tedy z pojetí, že clausula rebus sic stantibus je mlčky ujednána v každé smlouvě.“* Změna okolností tedy musí být takového rozsahu, že založí v právech a povinnostech stran takový rozdíl mezi zvýhodněním a znevýhodněním jedné z nich buď neúměrným zvýšením nákladů plnění, anebo neúměrným snížením hodnoty předmětu plnění (§ 1697 odst. 1). Za předpokladu, že změna okolností je nositelkou těchto kvalit, má dotčená strana právo domáhat se vůči druhé straně obnovení jednání o smlouvě, prokáže-li, že:

- **změnu nemohla rozumně předpokládat ani ovlivnit a**
- **že skutečnost nastala až po uzavření smlouvy, anebo se dotčené straně stala až po uzavření smlouvy známou (§ 1697 odst. 1).**

Dále podle § 1698 odst. 2: *„Soud návrh na změnu závazku zamítne, pokud dotčená strana neuplatnila právo na obnovení jednání o smlouvě v přiměřené lhůtě, co změnu okolností musela zjistit; má se za to, že tato lhůta činí dva měsíce.“*²²

V zásadě UNIDROIT můžeme nalézt jeden z hlavních článků, které se týká této problematiky a to konkrétně v článcích 6.2.2. a 6.2.3. o úpravě hardship. Jedná se o myšlenku, že změní-li se po uzavření smlouvy okolnosti či se ve stejném

---

²² § 198 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku

okamžiku zjistí okolnosti dříve neznámé do té míry, že způsobí hrubý nepoměr v právech a povinnostech stran, může se dotčená strana (nevezala-li na sebe riziko změny okolností) domáhat úpravy sjednaných podmínek, aby byla obnovena narušená rovnováha, nebo zrušení smlouvy.

Samotný článek 6.2.2. zní takto: „*Těžkostmi při plnění smlouvy, které byly způsobeny podstatnou změnou okolností, se rozumí vznik skutečností, které podstatně mění rovnováhu smlouvy, ať již proto, že se zvýšily náklady plnění některé strany, anebo se snížila hodnota přijímaného plnění, a*

- a) tyto skutečnosti se vyskytnou anebo se stanou známými znevýhodněné straně až po uzavření smlouvy,*
- b) znevýhodněná strana nemohla tyto skutečnosti při uzavírání smlouvy rozumně předpokládat,*
- c) znevýhodněná strana nemohla tyto skutečnosti ovlivnit,*
- d) znevýhodněná strana nevezala na sebe riziko vzniku těchto skutečností.“²³*

V dalším článku (6.2.3.) je zakotveno, že právo znevýhodněné strany může iniciovat nové jednání o smlouvě, přičemž tento návrh ji neosvobozuje od povinnosti plnění. Nedohodnou-li se strany v přiměřené době, může se kterákoliv z nich obrátit na soud. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, tedy zavádí mnoho nových institutů. Jedním z nich je pravidlo *laesio enormis*. Toto pravidlo má určitou souvislost i se zkoumanou zásadou *pacta sunt servanda*. Tím do českého práva vrací Všeobecný občanský zákoník („ABGB“) a jedná se o postulát, který vychází z pozdějšího římského práva *laesio enormis* a Česká republika se tak řadí do skupiny evropských států, v jejichž soukromém právu *laesio enormis* nalézá místo. „*Pravidlo laesio enormis původně představovalo dílčí prolomení smluvní svobody stran tržové smlouvy, když výše kupní ceny za pozemek měla dosáhnout alespoň poloviny hodnoty prodáváného pozemku; nedosáhla-li kupní cena alespoň této výše, měl prodávající právo dovolávat se neplatnosti tržové smlouvy, ledaže kupující mu nabídl doplatit cenu na plnou hodnotu prodávané věci (tím kupující mohl zrušení koupě odvrátit). Zavedení pravidla laesio enormis datujeme obdobím vlády císaře Justiniána (527-565 n. l.). V novověkém období dějin je nalézáme v některých moderních evropských*

---

²³ [http://www.unidroit.org/en/instruments/commercial-contracts/unidroit-principles-2010:\(11-11-2013\)](http://www.unidroit.org/en/instruments/commercial-contracts/unidroit-principles-2010:(11-11-2013))

kodifikacích 19. stol. Jednou z nich je ABGB, tolik určující pro právní dějiny naší země, ovšem laesio enormis v jeho původní podobě dané strohým objektivním hodnocením nepoměru vzájemných plnění bez návaznosti na subjektivní okolnosti na jedné nebo obou smluvních stranách v něm již nenajdeme.”²⁴

Z nového občanského zákoníku je zřejmé, že obecnou část práva občanského tvoří několik zásad, které známe již z předchozí právní úpravy. Z ustanovení § 3 a další lze dovodit tyto zásady: autonomie vůle, rovné postavení, nikoho nepoškodit, prevence, ochrana slabší strany, dobré víry a poctivosti, závaznost slibu a uzavřené smlouvy. *„Tato zásada zdůrazňuje, že jednou daný slib, zejména pak uzavřená smlouva mají být dodržovány. Nestane-li se tak, pak ten, kdo daný slib nebo uzavřenou smlouvu porušil (zejména nesplněním či nenáležitým splněním své povinnosti ze slibu či smlouvy), musí nést příslušnou formu zodpovědnosti, kterou sankční složky soukromoprávních norem pro ten který případ předvídají. Zásada závaznosti jednou uzavřené smlouvy však nevylučuje, že smluvní strana od ní může odstoupit, nastanou-li okolnosti předpokládané zákonem. Není dokonce vyloučeno ano to, aby soud za účelem obnovy rovnováhy práv a povinností smlouvu zrušil a to dle § 1765 a 1766“²⁵.*

Nový občanský zákoník přináší i některé pozitivní věci v rámci dodržování smluv. Blíže se k tomu vyjádřil J. Topinka, kdy uvádí, že: *„nový občanský zákoník v tomto směru přinese jisté uvolnění, a to v úpravě procesu uzavírání smluv (§ 1731 až § 1745). Zjednodušeně vzato, nyní smlouva vznikne jen v případě úplného aktivního souhlasu smluvních stran o celém jejím obsahu. Podle nové úpravy si strany budou moci předem sjednat pravidla pro uzavírání smluv (např. v obchodních podmínkách) a poté podle nich postupovat při úpravách a dodatcích. To podle našeho názoru rozšiřuje právě možnost uzavírání dodatků smluv nejen aktivním úkonem, ale i jiným jednáním, či dokonce nekonáním.“²⁶* Topinka ve svém článku dále uvádí, že: *„Samozřejmě i na tuto problematiku obecně dopadá ochrana slabší strany (např. v případě adhezních smluv) a specifická ochrana pro spotřebitele, která*

---

²⁴ [www.beck-online.cz:\(11-11-2013\)](http://www.beck-online.cz:(11-11-2013))

²⁵ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol.: Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, str. 51

²⁶ TOPINKA, J., BENIAKOVÁ, Z., DRÁPALOVÁ M.: Jednostranná změna obchodních podmínek po rekodifikaci, [Rekodifikační novinky 12/2012, str. 2]

*může citovanou volnost omezit. Jde o formulářové smlouvy a/nebo jiné smlouvy uzavírané odkazem na obecné podmínky, jejichž obsah nemá druhá strana příležitost ovlivnit. Adhezní smlouvy nebudou moci např. obsahovat ujednání, která lze přechíst jen se zvláštními obtížemi (např. drobným písmem), nebo doložky nesrozumitelné či nevýhodné (aniž je proto rozumný důvod). Ke smluvním odchylkám se nebude přihlížet. Dobrou zprávou je, že tato ochrana nebude platit mezi podnikateli. Dokumentace mezi bankou a podnikatelem tak může být koncipována volněji a není třeba řešit otázky nevýhodnosti či srozumitelnosti. Výjimkou by ale bylo, pokud strana prokáže, že taková odchylka byla mimo text hlavní smlouvy (např. v obchodních podmínkách), a že hrubě odporuje obchodním zvyklostem a zásadě poctivého obchodního styku. Ve styku se spotřebiteli naopak podnikatelé budou muset zvýšit míru opatrnosti, protože kromě kogentních ustanovení upravujících obchodní podmínky a adhezní smlouvy se uplatní také příslušná ustanovení na ochranu spotřebitele (§ 1810 až 1867 NOZ), která jsou oproti současné úpravě širší.*²⁷

---

²⁷ TOPINKA, J., BENIAKOVÁ, Z., DRÁPALOVÁ, M.: Jednostranná změna obchodních podmínek po rekodifikaci, [Rekodifikační novinky 12/2012, str. 2]

4.2 Uplatnění zásady v obchodním právu a praxi

V české legislativě, se zásada objevuje především v některých pasážích, občanského zákoníku a tedy spadá do kategorie smluvního práva. Novým občanským zákoníkem bylo sjednoceno smluvní právo, které dosud bylo rozlišováno podle příslušnosti pod občanský nebo obchodní zákoník. Tím samozřejmě nezaniká obchodní právo jako takové. Na úrovni mezinárodního práva existují především dvě iniciativy, které mají snahu o sjednocení závazkového práva. Jedná se především *The UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts* a *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR)*. České právo zná pojmy nemožnost plnění a zmaření účelu smlouvy, které popisují situaci, kdy vlivem vnějších neovlivnitelných okolností není možné splnit předmět smlouvy a smluvní nárok potom zaniká. Ve zmíněných iniciativách se mimo zrušení smluv objevuje také možnost její změny a to po vyjednávání stran nebo určená soudem, pokud dojde k výraznému narušení obchodní rovnováhy mezi subjekty a porušení předmětné zásady. Nyní již v novém občanském zákoníku se dále objevila možnost nechat si upravit soudem smluvní podmínky stran, což stará právní úprava nedovolovala.

4.2.1 Praktické vymezení

Zásada *pacta sunt servanda* je velmi důležitou zásadou a jedním ze základních atributů v právní oblasti. Zejména v obchodním právu je dodržování dojednaných smluv nezpochybnitelnou součástí elementární právní kultury společnosti, bez níž by fungování tržní ekonomiky bylo stěží myslitelné ne-li nemožné. Přes to však se mohou vyskytnout okamžiky, kdy se vlivem vedlejších vlivů změni okolnosti smluvního závazku a to v takovém rozsahu, že trvání na dodržení základního závazku smlouvy by bylo buď nemožné, anebo by vedlo k porušení přirozené spravedlnosti popř. by vedlo k dalším negativním důsledkům v právním vztahu. Český právní řád na podobné situace pamatuje a poměrně úzkostlivě vymezuje podmínky, za kterých je možné od striktního dodržování dojednaných závazků ustoupit (toto úzké vymezení podmínek je nutné, aby nedošlo k zpochybnění zásady *pacta sunt servanda*, a tím k podlomení právní jistoty). Používá k tomu pojmů nemožnost plnění a zmaření účelu smlouvy.

Pro představu si uveďme následující příklad „Společnost A uzavře smlouvu se společností B, ve které se zavazuje postavit továrnu v zemi X. Po uzavření smlouvy avšak před dokončením jejího plnění dojde v zemi X k změně legislativy v oblasti bezpečnosti provozu. Tato změna v případě výstavby zmíněné továrny vyžaduje instalaci dodatečného nákladného zařízení. Vlivem externího faktoru, který stojí zcela mimo působnost obou smluvních stran, dojde k významnému narušení obchodní rovnováhy mezi A a B neboť plnění ze strany A se stane mnohem nákladnějším. Podle Zásad UNIDROIT by potom A byl oprávněn vznést požadavek na nová vyjednávání ohledně přehodnocení podmínek smlouvy, mohl by pozastavit plnění (výstavbu) po dobu implementace nových bezpečnostních standardů nebo by mohl B odpírat instalaci dodatečného zařízení do doby, než by byla cena odpovídajícím způsobem navýšena. Podobné řešení by navrhoval i DCFR²⁸. Je splněna podmínka, že změna okolností nastala až po uzavření smlouvy, subjekt A ji nemohl v době uzavření smlouvy předpokládat, ani není možné rozumně předpokládat, že by riziko změny okolností v takovém rozsahu předvídal. A by potom měl vstoupit do vyjednávání

s B. Pokud by vyjednávání A vedená v dobré víře a s rozumnými požadavky neuspěla, potom by se A mohl obrátit na soud, aby smluvní podmínky upravil v souladu s novou situací. V kontextu české legislativy by tato situace měla poněkud odlišné řešení. § 575 odst. 2 ObčZ výslovně stanoví, že „Plnění není nemožné, zejména lze-li jej uskutečnit i za ztížených podmínek, s většími náklady nebo po sjednaném čase.“ Zároveň se nejedná o právní nemožnost popsanou v § 352 odst. 2 ObchZ, neboť vlastní předmět plnění (samotné postavení továrny) není zákonem dotčeno, jen je potřeba její vnitřní zařízení upravit platným právním předpisům. Postup A by potom nejvíce závisel od přesného vymezení podmínek ve smlouvě. Pokud by se A zavázal pouze k postavení továrny v přesně definovaném rozsahu včetně vymezení vnitřního zařízení, potom by povinnost vybavit továrnu dodatečným zařízením připadla na B. Pokud, by však ze znění smlouvy vyplývalo, že A musí B předat továrnu v provozuschopném stavu (tj. i v souladu s platnou legislativou), byl by nucen

---

²⁸ Draft Common Frame of Reference

*dodatečné zařízení nainstalovat, B by k změně dojednané ceny nebyl zákonem nucen a záviselo by tak na jeho dobré vůli.*²⁹

4.3 Uplatnění zásady v pracovním právu

Zásada, že smlouvy musejí být dodržovány (pacta sunt servanda), je součástí nezadatelných, nezczitelných a nezrušitelných práv podle čl. 1 Listiny základních práv a svobod. Předmětná zásada je zakotvena především v čl. 8 Evropské úmluvy o základních lidských právech a svobodách č. 209/1992 Sb., ze které je zřejmé, že každý má právo na respektování soukromého života. Stát jako garant proto může zasahovat do tohoto práva pouze v případech, kdy je to nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, společnosti jako takové, hospodářské politiky státu, předcházení nepokojů a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky anebo ochrany práv a svobod jiných. V pracovním právu se o nic takového jednat nemůže. Pro příklad si uveďme, že u individuálního nároku např. na odstupné u zaměstnance odstupné se součástí pouze soukromého práva a patří do osobního nároku zaměstnance. Přesto nemůže být v rozporu s předmětnou zásadou. Pokud by Parlament přijal zákon, kterým se smluvní odstupné ruší a takto by například jednotlivý zaměstnanec nějakou částku, půjde o zásah do jeho soukromého života, který Evropská úmluva nedovoluje. Soudu by nezbývalo nic jiného, než přerušit řízení a postoupit záležitost Ústavnímu soudu (srov. čl. 95 odst. 2 Ústavy).

Je samozřejmé, že zásada „*pacta sunt servanda*“ má i v pracovním právu svůj nezastupitelný význam a to především z pohledu zachování určité míry právní jistoty účastníků pracovněprávních vztahů, tedy zaměstnance a zaměstnavatele. A to i přesto, že je také upraveno v novém občanském zákoníku. Od jiných oblastí je pracovním právu rozdíl zřejmý, je to trochu jiná charakteristika oblasti práva, která spočívá zvýšenou ochranou jednoho z účastníků pracovněprávního vztahu, a to zaměstnance. Je třeba uvědomit si četnost a různost překážek v práci, jejichž původ může být zapříčiněn širokým spektrem příčin od makroekonomických vlivů na hospodářskou situaci zaměstnavatele až po osobní důvody na straně zaměstnance.

---

²⁹ VLACHOVÁ, J.: Nemožnost plnění, zmaření účelu smlouvy, trvalá změna okolností, Právnická fakulta Uk, IV. Ročník, dostupné na [http://www.prf.cuni.cz/jitka-vlachova-1404046069-\(13-11-2013\)](http://www.prf.cuni.cz/jitka-vlachova-1404046069-(13-11-2013))

V soukromém právu respektive v pracovním právu platí mnoho zásad. Jednou z nich je také zásada, že co není zakázáno, je dovoleno, což „přináší velký prostor pro smluvní volnost subjektů v pracovněprávních vztazích. Ti se pak mohou na základě své shody realizovat svoje právní vztahy. Všechny zákonné zásahy do této oblasti je omezením lidské svobody a porušením základních zadaných práv. Zde je třeba dodržovat článek čl. 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, ze kterého lze dovodit, že při zásazích do osobní autonomie člověka je třeba šetřit podstatu a smysl této autonomie a nesmí být tyto zásahy zneužívány k jiným účelům, než pro které byly stanoveny.

Zmíněné pravidlo tedy zasahuje do svobody občanů. K tomu, aby mohl stát zákonem něco zakázat svobodným lidem, musí mít dostatečný důvod, který lze také jednoduše zdůvodnit. Ze stejné podstaty vychází i judikatura, která nám často sděluje, že bychom měli zkoumat, jaký rozumný smysl (účel) můžeme přiřadit textu zákona při respektování existujícího právního řádu a společenských podmínek. To znamená, že hlavním cíle ochrany v soukromoprávní sféře není jen ochrana zájmů státu, ale především ochrana soukromoprávních vztahů, tedy především ochrana smluvních vztahů podle zásady „*pacta sunt servanda*“ (smlouvy se musí dodržovat).

Pokud např. hodnotíme § 13 odst. 1 písm. g) ZPr je třeba říci, že se jedná o tak absurdní ustanovení, které nemá v českém právním prostředí obdoby. Smysl a účel § 13 odst. 1 písm. g) ZPr nás vede k těm případům, které představují skutečné selhání smluvních mechanismů. Je třeba si uvědomit to, že pracovní smlouvy jsou velmi často smlouvami adhezními, kdy základní podmínky určuje sám zaměstnavatel, kdy zaměstnanec si může smlouvu v podstatě jen přečíst a nemůže jí ovlivnit. Může nastat situace, kdy zaměstnanec se dostane do pozice, která nemá tak výhodné podmínky.

Základní zásady pracovního práva jsou demonstrativně vymezeny v § 1a ZPr. *„Vzhledem ke skutečnosti, že pracovní právo (přinejmenším individuální pracovní právo) je nedílnou součástí práva soukromého, je zřejmé, že pro pracovní právo musí platit obecné zásady pro soukromé právo. Kromě toho obdobně pro soukromé právo platí obecné zásady ústavního práva. K vazbě pracovního práva na ústavní právo se váže především Listina základních práv a svobod, ke které se ještě v dalším výkladu vrátíme. Pokud jde o zásady soukromého práva, pak představují obecné právní kategorie vyjadřující základní hodnoty, o které se opírá celé soukromé právo,*

kteřé je povoláno je realizovat jako celek. Některé z těchto zásad jsou navíc vyjádřeny i v textu předpisů ústavního práva. Především se jedná o zásadu „vše je dovoleno, co není výslovně zakázáno.“³⁰ Podle této zásady je veškeré chování osob, které není výslovně zakázáno či u kterého nelze zákaz dovodit z logiky konkrétní právní úpravy v oblasti soukromého práva, právně dovolené (k promítnutí této zásady v pracovním právu srov. komentář k § 4b). Další zásadou je autonomie vůle jako obecný princip svobody jedince ve společnosti.

Významnou zásadou je dále zásada *pacta sunt servanda* a jistoty účastníků soukromoprávních vztahů spočívající především v obecné nepřípustnosti, zpětné účinnosti norem soukromého práva. Do kategorie zásad soukromého práva v neposlední řadě spadá princip ochrany dobré víry jako předpokládané poctivosti účastníků soukromoprávních vztahů a jako následek jejich ochrany před nepříznivými následky jejich právně významného chování, které za daných okolností nelze předvídat.“ Jak již bylo zmíněno, pracovní právo je odvětvím práva soukromého a jako takové je samozřejmě ovládáno běžnými soukromoprávními zásadami – např. autonomie vůle, *pacta sunt servanda*, *neminem laedere* apod. V zákoníku práce a odborné literatuře, jsou uvedeny především ty zásady, se kterými se setkáváme nejčastěji tedy, že mají největší právní význam. Obecné pojetí právní zásady dávají jistá základ, ze kterého lze další části vyvozovat a právě zde začíná právní regulace pracovního práva. Základní zásady jsou důležité pro teoretickou stránku věci, ale neznamená to, že jsou o to méně důležité. Uplatnění zásady dokládá i bohatá judikatura, kdy: „zaměstnanec, jemuž končí pracovní poměr u dosavadního zaměstnavatele, zpravidla ještě před jeho skončením vybírá své další povolání, podnikání nebo jinou výdělečnou činnost; sjednal-li se svým zaměstnavatelem konkurenční doložku, musí nutně uvažovat také s tím, že je ve volbě své další výdělečné činnosti omezen závazkem z konkurenční doložky a že jeho závazek je zaměstnavatel povinen "vykompenzovat" poskytnutím pro něj odpovídajícího "hospodářského prospěchu". Kdyby měl zaměstnavatel mít možnost až do dne skončení pracovního poměru konkurenční doložku z jakéhokoliv důvodu nebo bez uvedení "zrušit" (odstoupením nebo z jiného právního důvodu), výrazně by se to muselo dotknout práv a oprávněných zájmů zaměstnance. Zásadě "pacta sunt

---

³⁰ BĚLINA, T. in BĚLINA, M. a kol.: *Zákoník práce: komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012, str. 29

servanda" a požadavku na stabilitu pracovněprávních vztahů³¹ proto odpovídá požadavek, že zaměstnavatel smí, bylo-li to sjednáno, od konkurenční doložky jen v době do skončení pracovního poměru účastníků odstoupit nebo ji jiným způsobem jednostranně "zrušit", avšak pouze z důvodů, které byly se zaměstnancem předem sjednány a které nepředstavují zneužití práva na jeho úkor." V této věci se konkrétně jednalo o případ Z hlediska skutkového stavu bylo v projednávané věci zjištěno, že žalobkyně, která pracovala u žalované na základě pracovní smlouvy ze dne 30.5.2003 jako manažer restaurace, dodatkem k pracovní smlouvě ze dne 1.7.2003 sjednala se žalovanou konkurenční doložku, podle níž žalobkyně "nesmí po dobu 1 roku po skončení pracovního poměru vykonávat činnost, která byla předmětem podnikání zaměstnavatele, nebo jinou činnost, která by měla soutěžní povahu vůči podnikání zaměstnavatele", podle níž měla žalobkyně "po dobu trvání zákazu činnosti nárok na jednorázovou kompenzaci ušlé příležitosti ve výši trojnásobku hrubé měsíční mzdy, splatnou spolu s poslední výplatou, na niž jí vznikne i nárok v řádném výplatním termínu zaměstnavatele", a podle níž žalovaná byla "oprávněna délkou trvání zákazu jednostranně zkrátit či zákaz zrušit s tím, že je povinna tuto skutečnost oznámit žalobkyni, a to nejpozději se skončením pracovního poměru", a že v takovém případě žalobkyni nenáleží "jednorázová kompenzace". Podle zjištění soudů nebyl pracovní poměr účastnic skončen ke dni 30.6.2004 a žalovaná dopisem bez data, který byl žalobkyni podle zjištění soudů doručen dne 2.7.2004 (kdy žalobkyně odmítla písemnost převzít), sdělila žalobkyni, že "v souvislosti s faktickým ukončením činnosti ke dni 2.7.2004 a předání veškerých materiálů vypovídá konkurenční doložku k dnešnímu dni 2.7.2004". Za tohoto skutkového stavu věci bylo pro rozhodnutí soudů mimo jiné významné vyřešení právní otázky, zda žalovaná byla oprávněna ještě před skončením pracovního poměru účastnic jednostranně "vypovědět" sjednanou konkurenční doložku "bez uvedení důvodu", tedy, řečeno jinak, zda je platné ujednání o oprávnění žalované "délkou trvání zákazu jednostranně zkrátit či zákaz zrušit" nejpozději "se skončením pracovního poměru", obsažené v dodatku pracovní smlouvy ze dne 1.7.2003. Vzhledem k tomu, že tato právní otázka v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a protože posouzení uvedené otázky bylo pro rozhodnutí projednávané věci významné (určující), představuje napadený rozsudek odvolacího soudu rozhodnutí, které má po

---

³¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11.5.2010, 21 Cdo 4394/2010

právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání žalobkyně proti rozsudku odvolacího soudu je přípustné.³²

---

³² www.beck-online.cz:(11-11-2013)

5 ROZHODOVACÍ PRAXE SOUDŮ

Rozhodovací praxe soudů, je velmi důležitým pramenem práva a užitečným zdrojem informací. Je proto nutné poznamenat, že přijetím nového občanského zákoníku, není judikatura k dispozici. Je nutné pracovat s judikáty, které se vztahují na zákon č. 40/1964Sb., ale princip zůstává totožný. Je důležité, abychom si vůbec vymezili, co předmětný pojem vlastně znamená. Jedná se tedy o dvoustranný či vícestranný právní akt, jehož smluvní strany jsou oprávněny vyjádřit svoji svobodnou vůli, která způsobuje vznik, změnu a zánik práv a povinností. *„Asi není třeba pochybovat, že férové jednání lze považovat za součást obecné morálky. Tato logika ovšem není příliš užitečná. Za součást obecné morálky lze bezesporu považovat např. i zásadu pacta sunt servanda, a přesto vytváříme detailní úpravu smluvních vztahů. Účelem kodifikace je co nejvěrnější reflexe soukromých vztahů a potřeb. Její metodou je odpovídající explikace, typizace a systematizace jevů. Jestliže komponenty dobré víry nabývají svébytného obsahu, je třeba dobrou víru v duchu této filozofie zpracovat, a nikoli odsunout do sféry spekulací na pokraji množiny dobrých mravů. Je jasné, že pokud občanský zákoník odmítne vytknout zásadu dobré víry, její náležitosti ze soukromého práva nezmizí (jsou přece jen jeho pojmovou součástí). Dojde však k zamlžení, které bude muset být vykupováno dlouhodobou judikatorní činností.”*³³

Podstatná většina smluv je založena na dobrovolnosti. Podle nového občanského zákoníku smlouvou projevují strany vůli zřídít mezi sebou závazek a především se řídit obsahem smlouvy. *„Systematické zařazení úpravy smluv a odpovídá významu smluv pro nejen závazkové právo. Obecné ustanovení o smlouvách vyjadřuje § 1724 celkovou charakteristiku smlouvy jako právního jednání alespoň dvou stran, typického právě tím, že vůle stran směřuje k řízení obligace mezi nimi s tím, že strany obsah smlouvy zavazuje.”*³⁴

Především v soukromém právu se setkáváme s mnoha typy smluv. Lze je označit buď jako pojmenované - nominátní, kam řadíme například pracovní smlouvu,

---

³³ BALARIN, J.: Poznámky k (absenci) principu dobré víry v návrhu občanského zákoníku, [Bulletin advokacie 1-2/2011, str. 25]

³⁴ ELIÁŠ, K. a kol.: Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou, Ostrava, Sagit, 2012, str. 705

kteřá upravuje synallagmetické vztahy zaměstnanců a zaměstnavatelů. Existují také smlouvy nepojmenované – inominátní, netytizované, jejichž obsah není zákonem výslovně upraven. Judikatura Nejvyššího soudu České republiky v této věci, který nám říká, že: „ *U nepojmenovaných smluv určují obsah smlouvy její účastníci, kteří si upraví vzájemná práva a povinnosti, jež tvoří obsah smlouvy, která je právním důvodem jejich vzniku. Teprve není-li v určité otázce účastníky nic smluveno, použijí se na závazkový právní vztah, vzniklý z nepojmenované smlouvy, analogicky ta zákonná ustanovení, která upravují závazkový právní vztah obsahem a účelem nejblížejší.*“³⁵ Již zmíněné typy smluv (tedy oba tyto typy) můžeme uzavřít jak v rámci práva občanského tak i obchodního podle příslušných zákoníků. Smlouva je uzavřena ve chvíli, kdy si strany ujednání její obsah. To je v mezích právního řádu a je to ponecháno na svobodné vůli stran, které smlouvu uzavírají. V tomto vyjádření tedy můžeme naléznout dva účely. Z první se jedná o podmínění vzniku smlouvy shodou vůle stran a dále se zde uplatňuje také smluvní svoboda respektive autonomie vůle účastníků smlouvy. „*Hranici smluvní svobody představuje právní řád, přičemž smluvní svobodu omezují jednak kongentní ustanovení zákona, jednak limity dobrých mravů, veřejného pořádku, záležitostí osobního stavu a práva na ochranu osobnosti, které nelze překročit ani s odkazem na dispozitivitu zákonné úpravy.*“³⁶

Pro uzavření smlouvy jakéhokoli právního aktu preferujeme vždy smlouvu tzv. typickou. Její formu v současné době upravuje občanský zákoník tak, že pokud není smlouva uzavřena slovy, musí být z okolností zřejmá vůle stran ujednat její záležitosti

V případě, že je ale nutná úprava právního vztahu, který není častý, nemáme k dispozici pojmenovanou smlouvu a účastníci jsou povinni určit dostatečně jako účel tak předmět svých závazků, jinak se smlouva neuzavře (§ 269 odst. 2 obch. zák.,.). Jistě lze ještě zmínit, že v případě existence konkrétního druhu smlouvy pro uzavření zamýšlené dohody, je nutná ji použít. Jestliže si však strany zvolí záměrně nepojmenovanou smlouvu, lze ji později napadnout a může být prohlášena za neplatnou. Smlouva smíšená pak představuje třetí typ, kde je naopak nutné řídit se dle ustanovení zákona v konkrétních úpravách smluv.

---

³⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 9.9.2009, sp. zn. 33 Cdo 1977/2007,

³⁶ ELIÁŠ, K. a kol.: Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou, Ostrava, Sagit, 2012, str. 706

Smlouvy existují nominátní. Jsou to především kupní, darovací, směnná, smlouva o půjčce, smlouva o výpůjčce, smlouva o dílo, nájemní smlouva, smlouva o ubytování, smlouva zprostředkovatelská, smlouva o přepravě osob, smlouva o přepravě nákladu, cestovní smlouva, příkazní smlouva, smlouva o sdružení, smlouva o úschově, smlouva o důchodu inominátní smlouvy – smlouvy kterými se sjednává právo zpětné koupě, opční právo, smlouvy o kauci či smlouvy o spolupráci, spotřebitelské smlouvy, resp. smlouvy o finančních službách uzavírané na dálku (§ 54a zákona č. 40/1964 Sb., v platném znění) o smíšené smlouvy - smlouvu o koupi nemovitosti, zahrnující i smlouvu o zřízení věcného břemene, pokud byt užívá dosavadní vlastník. Stranám nemůže nikdo bránit, aby v případné smlouvě určily, že se jejich práva a povinnosti budou řídit těmi podmínkami, které si určití. Je možné určit i podmínky obchodní. To ostatně dokazuje i důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku, který uvádí, že: „*nejedná-li se o právní styk mezi podnikateli, vyžaduje se, aby takové podmínky byly k nabídce přiloženy anebo aby byly stranám při uzavření smlouvy znám, ledaže akceptant prohlásí, že tyto podmínky zná:*“³⁷

Rozhodovací praxi soudů lze nejlépe vyhodnotit na základě judikátů nebo na vlastním výzkumu, který by byl součástí této práce. Vyhodnocení rozhodnutí soudů tzn. judikátů, velmi snadno přiblíží komplexní názor na celou problematiku. V širším slova smyslu znamenají ta rozhodnutí jednotlivých soudů na konkrétní případy, ve smyslu užším pak rozhodnutí vyššího soudu, které může mít zásadní vliv pro další rozhodování podobných případů. Termín **judikatura** pak označuje buď rozhodovací praxi určitého soudu, nebo publikovaná rozhodnutí, které se dotýkají určité dílčí otázky právní normy. Soudní rozhodnutí v kontinentálním právním systému je aktem aplikace práva, kdy soudy rozhodují a argumentují v obecné právní rovině. Judikát však není precedent, kde soudní rozhodnutí, které řeší případ dosud právními normami neupravený, má normativní význam a je obecně závazné pro další rozhodování v obdobných případech.

Nejvyšší soud ČR se předmětné zásadě (dále jen „Nejvyšší soud“) věnoval v řadě případů. Například v rozhodnutí ze dne 20.3. 2001/8 bylo odpovězeno na otázku, zda-li „*ujednání o smluvní pokutě, která stanoví povinnost do určitého data předložit bance zástavní smlouvu opatřenou doložkou příslušného katastrálního*

---

³⁷ ELIÁŠ, K. a kol.: Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou, Ostrava, Sagit, 2012, str. 716

úřadu o povolení vkladu zástavního práva do katastru a otiskem kulatého razítka katastrálního úřadu, je neplatné pro nemožnost plnění či rozpor s dobrými mravy“.³⁸

Problém vyvstal poté, co si strany ve smlouvě o úvěru ujednaly, že dlužník je povinen do 30.10.1995 předložit bance zástavní smlouvu opatřenou doložkou příslušného katastrálního úřadu o povolení zápisu vkladu zástavního práva do katastru a současně k doložce bude připojen otisk kulatého razítka. V případě nedodržení této podmínky má banka právo uplatnit smluvní pokutu. Zástavní smlouva byla uzavřena 15.9.1995, proto Nejvyšší soud mohl dovodit, že lhůta šesti týdnů je při obvyklém běhu událostí zcela přiměřená k zajištění dané doložky, a nelze tedy uvažovat o nemožném plnění, ačkoliv je závislé na činnosti třetí osoby.

„Bylo věcí žalobce jako ze smlouvy zavázaného subjektu, aby vzal v úvahu věcný i časový aspekt převzatého závazku v návaznosti na ujednanou smluvní pokutu se zřetelem ke všem konkrétním okolnostem. Žalobce se tedy v tomto směru zavázal platně.“³⁹

V dalším rozhodnutí tentokrát ve věci 25 Cdo 1569/2001/9 se Nejvyšší soud zabýval otázkou, jestli za předpokladu plnění fakticky i právně možného, má jiná než smluvená vlastnost, sama o sobě za následek absolutní neplatnost právního úkonu. Předmětem plnění z nájemní smlouvy bylo právo užívat nebytové prostory, které dle smlouvy byly „v řádném a užitelném stavu pro sjednaný účel nájmu“, ovšem v zápisu o předání byl „*technický stav prostor označen jako špatný s nutnou rekonstrukcí*“.⁴⁰ Nájemce se rozhodl neužívat prostory ani neuhradil nájemné. Nejvyšší soud dospěl k názoru, že nelze uvažovat o počáteční, objektivní a trvalé nemožnosti plnění, a na výše zmíněný dotaz odpověděl záporně. „*Obsah ani účel smlouvy účastníků o nájmu nebytových prostor zákonu neodporuje a ani jej neobchází.*“⁴¹

V rozhodnutí z roku 2003/10 se Nejvyšší soud vyjádřil podrobněji k povaze počáteční nemožnosti plnění: „*Ustanovení § 37 odst. 2 upravuje tzv. počáteční*

---

³⁸ VOJTEK, P.: Výběr ze soudních rozhodnutí z oblasti civilněprávní, [Soudní rozhledy 12/2001, str. 426]

³⁹ VOJTEK, P.: Výběr ze soudních rozhodnutí z oblasti civilněprávní, [Soudní rozhledy 12/2001, str. 426]

⁴⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. července 2003, sp. zn. 25 Cdo 1569/2001

⁴¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. července 2003, sp. zn. 25 Cdo 1569/2001

nemožnost právního úkonu. Ta činí právní úkon absolutně neplatným. To, zda o počáteční nemožnosti subjekty právního úkonu věděly či nikoliv, je právně bezvýznamná... Počáteční právní nemožnost plnění dlužníka z důvodu nemožnosti plnění přichází v úvahu tam, kde předmět plnění je neuskutečnitelný v důsledku určité právní překážky existující v době učinění právního úkonu (pokud nejde o nedovolený právní úkon ve smyslu § 39 o.z.). K těmto ustáleným závěrům výkladové praxe lze dodat, že v případě počáteční právní nemožnosti plnění jde o stav objektivního rozporu s právem, tedy se zákonem či předpisem nižší síly, nebo právem vyplývajícím z dvou- či vícestranného právního ujednání nebo z úředního rozhodnutí, a to existujícího již v době vzniku právního úkonu. Je-li tento předpoklad splněn, je právně bezvýznamné přihlížet k faktické realizaci smlouvy, tedy např. k faktickému využívání předmětu nájmu (jako se to naznačuje v této věci). Důvodem je okolnost, že takové faktické chování zpravidla představuje porušení objektivního práva s případnými, byť i dodatečnými sankčními důsledky. Taková situace se naznačuje např. v této věci, kdy dodatečně došlo rozhodnutím věcně a místně příslušného orgánu k uložení povinnosti nájemce k odstranění dočasných staveb na předmětu nájmu, totiž na pozemku objektivně nezpůsobilém k využití jako předmětu nájmu.⁴² V této věci se jednalo o pronájem pozemku za účelem provozování autobazaru, ale v době uzavření nájemní smlouvy bylo známo, že povaha pozemku podle územního plánu vylučovala možnost povolit stavbu. Soudy nižších stupňů „byly vedeny odlišným právním názorem směřujícím faktickou možnost umístění dočasných staveb na předmětném pozemku a rozlišením mezi případnou právní nemožností takového postupu, a to od počátku, tedy od uzavření předmětné smlouvy.“⁴³

Ve věci 28 Cdo 1659/2006/11, si strany uzavřely smlouvu o nájmu plochy pro velkoplošnou venkovní reklamu, ačkoli bylo zřejmé, že příslušné orgány nepovolily za stavu existujícího v době uzavírání nájemní smlouvy na štítovou zeď reklamu umístit.

---

⁴² VOJTEK, P.: Výběr ze soudních rozhodnutí z oblasti civilněprávní, [Soudní rozhledy 12/2001, str. 426]

⁴³ VOJTEK, P.: Výběr ze soudních rozhodnutí z oblasti civilněprávní, [Soudní rozhledy 12/2001, str. 426]

Rozhodnutím, kde se setkává počáteční nemožnost plnění s následnou, je rozsudek ke spisové značce 30 Cdo 226/2007/13. Zde se jednalo o smlouvu o smlouvě budoucí (uzavřena 4.10.2000) podle ustanovení § 50a ObčZ a „*tuto povahu měly i dodatky k ní č. 1 a č. 2, v nichž byla odlišně sjednána doba, kdy mělo dojít k uzavření kupní smlouvy k pozemku..., a byla upravována smluvní pokuta pro případ, že žalovaná nepředloží kupní smlouvu v příslušném termínu... Předmětný pozemek byl vložen jako nepeněžitý vklad žalované při založení obchodní společnosti S., s.r.o., přičemž dnem 25. února 2002 bylo do katastru nemovitostí vloženo vlastnické právo k této nemovitosti pro uvedenou společnost.*

Žalovaná tak pozbyla vlastnictví k tomuto pozemku, takže dne 18. prosince 2002 nemohla již platně uzavřít dodatek (č. 2) ke smlouvě o smlouvě budoucí týkající se předmětného pozemku. Tento dodatek je absolutně neplatný podle ustanovení § 37 odst. 2 o.z. Na jeho základě proto nemohla vzniknout ani povinnost žalované zaplatit žalobci smluvní pokutu... Tím, že žalovaná převedla na třetí osobu vlastnické právo k věci, která měla být předmětem budoucího převodu vlastnictví, došlo k následné nemožnosti plnění ve smyslu ustanovení § 575 odst. 1 o.z. s následkem zániku práv a povinností ze smlouvy o smlouvě budoucí...“

„Podle judikatury Nejvyššího soudu smlouva o smlouvě budoucí je účinná jen mezi jejími účastníky a jestliže některý účastník této smlouvy převede vlastnické právo k věci, jejíž zamýšlený převod je obsahem smlouvy o smlouvě budoucí, na osobu třetí, zaniknou práva a povinnosti ze smlouvy o smlouvě budoucí pro nemožnost plnění.“⁴⁴

Smlouvy o smlouvě budoucí se týká i rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31.3.2010/14. Tentokrát ovšem nebylo pochyb o charakteru nemožnosti plnění, když žalovaná prodala předmětnou bytovou jednotku třetí osobě, i když nedošlo k platnému odstoupení od smlouvy o smlouvě budoucí. Avšak soudy nižších stupňů chybně dovodily, že nárok na vrácení poskytnutého plnění (záloha na kupní cenu) je nárokem na náhradu škody podle § 420 odst. 1 Obč.Z. Zatímco nejvyšší soud vyslovil názor, že „*záloha se stává bezdůvodným obohacením ve chvíli, kdy odpadl právní důvod, na jehož základě (budoucí) kupující plnil (budoucímu) prodávajícímu,*

---

⁴⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14.5.2007, 30 CDO 226/2007,

tedy kdy (budoucí) prodávající odmítl nemovitosti prodat, popř. vytvořil stav, z něhož je zřejmé, že koupě již nebude realizována.“⁴⁵

---

⁴⁵ ELIÁŠ, K.: Komentář k § 20i. In: ŠVESTKA, J. - SPÁČIL, J. - ŠKÁROVÁ, M. - HULMÁK, M.: Občanský zákoník I. § 1 - 459. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 276

5.1 Výzkum

Tato část diplomové práce se zaměřuje na praktické poznatky v rámci zásady *pacata sunt servanda*, a to jakým způsobem je tato uplatňována u okresních soudů v praktickém využití a to především v souvislosti s přijetím nového občanského zákoníku, kde předmětná zásada má jednu z hlavních podstat. Při objektivním přezkumu všech skutečností konkrétní výzkum realizoval mezi zaměstnanci soudů především vyšších soudních úředníků a soudců. Mezi jednotlivé respondenty byl rozdán dotazník, který byl pilířem pro již zmíněný průzkum.

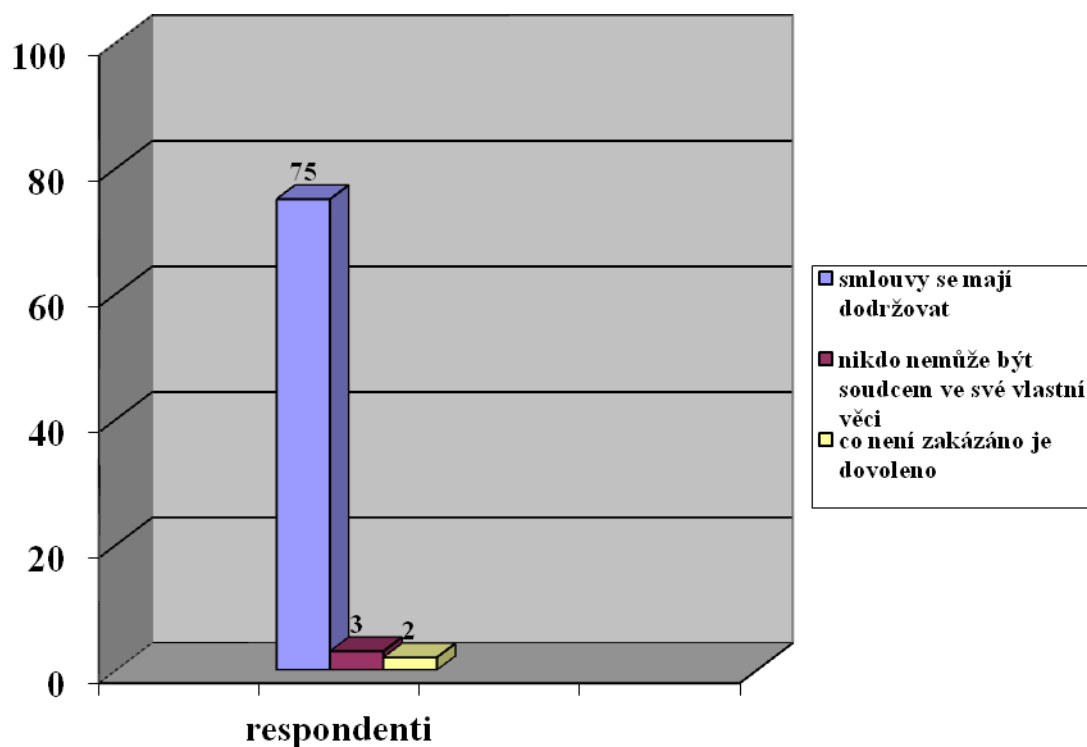
Pro správné vyhodnocení této aktivity je součástí výzkumu, také vyhodnocení jednotlivých otázek s příslušným komentářem a hodnocením. Negativním východiskem je pouze počet respondentů, který je relativně nízký. Účastníci průzkumu jsou tedy: zaměstnanci, Okresního soudu v Mostě, Okresního soudu v Lounech, Okresního soudu v Chomutově, Okresního soudu v Mělníku a Okresního soudu v Ústí nad Labem. Průzkumu se tedy zúčastnilo 80 respondentů, ale jak již bylo shora uvedeno, objektivní představa byla na počátku zcela jiná. Určitým základním poznatkem, je negativní pohled dotázaných na celou problematiku. Je to dáno především tím, že výzkum se realizoval v lednu 2014, kdy nebylo všem respondentům zcela jasné, jaké části nového občanského zákoníku, bude třeba novelizovat. Dalším negativním důsledkem bylo, že ne všechny otázky a dotazníky, byly, vyplněny zcela správně.

Veškeré uvedené faktory mohly tedy mít negativní vliv na zjištěné skutečnosti, ale z výsledků průzkumu lze vyhodnotit skutečnost, že zásada *pacata sunt servanda*, je skutečně zásadou, která se uplatňuje i v novém občanském zákoníku.

První otázka byla zaměřená, na znalosti respondentů tzn., zda zásadu znají a vědí, co vlastně znamená. Nebyl zde předpoklad, že soudce na okresním soude nebo vyšší soudní úředník nebude o zásadě nic vědět. Přesto se našlo několik respondentů, kteří odpověď na první otázky neznali.

Otázka č. 1: Co znamená zásada „pacta sunt servanda“?

Graf 1: Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č. 1

Zdroj: Vlastní zpracování na základě zjištěných výsledků z výzkumu autora

Tabulka 2: Procentuelní vyjádření odpovědí na otázku č. 1

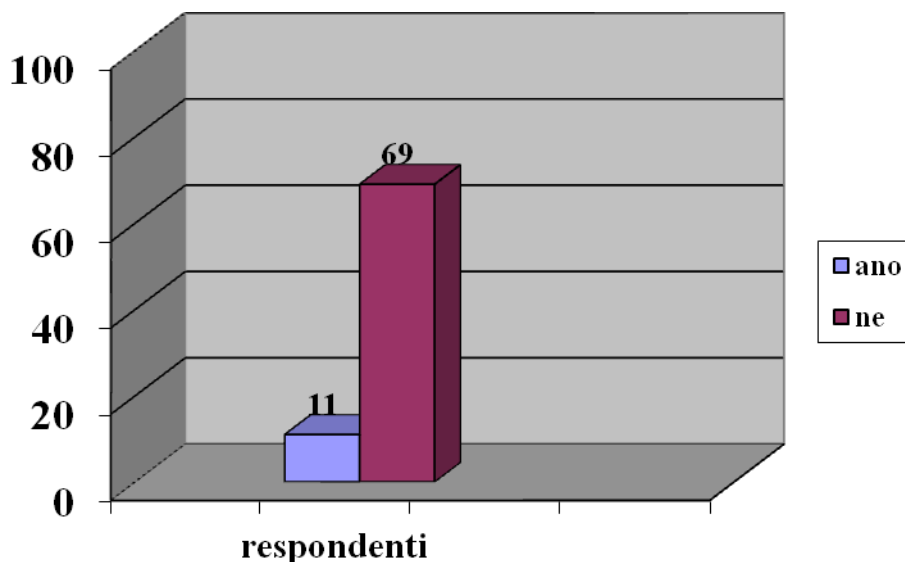
Respondenti	počet	procent
smlouvy se mají dodržovat.	75	93,75 %
nikdo nemůže být soudcem ve své vlastní věci	3	3,75 %
co není zakázáno je dovoleno	2	2,5 %
Respondenti celkem	80	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování na základě zjištěných výsledků z výzkumu autora

Správně odpovědělo 93,75 % respondentů, pouze 6,25 % se vyjádřilo mylně, což lze považovat za velmi uspokojivé.

Otázka č. 2: Je předmětná zásada jednou ze základních zásad soukromého práva?

Graf 2: Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č. 2

Zdroj: Vlastní zpracování na základě zjištěných výsledků z výzkumu autora

Tabulka 3: Procentuelní vyjádření odpovědí na otázku č. 2

Respondenti	počet	procent
ano	11	13,75 %
ne	69	86,25 %
Respondenti celkem	80	100 %

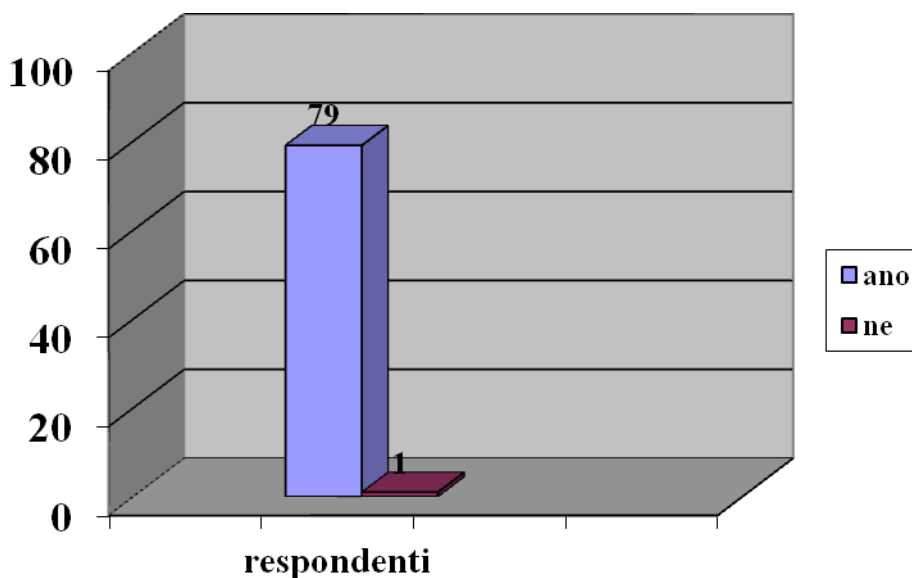
Zdroj: Vlastní zpracování na základě zjištěných výsledků z výzkumu autora

I na tuto otázku dobře odpověděla více jak polovina dotazovaných respondentů, a proto i tento výsledek je možné považovat také za uspokojivý pro potřeby této práce. I když procento nesprávných odpovědí bylo vyšší a to 13,75 %, což by u této základní otázky být zřejmě nemělo.

Otázka č. 3: Uplatňuje se zásada pacta sunt servanda v mezinárodním právu?

Graf 3: Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č. 3

Zdroj: Vlastní zpracování na základě zjištěných výsledků z výzkumu autora

Tabulka 4: Procentuelní vyjádření odpovědí na otázku č. 3

Respondenti	počet	procent
ano	79	98,75 %
ne	1	1,25 %
Respondenti celkem	80	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování na základě zjištěných výsledků z výzkumu autora

O užití zásady pacta sunt servanda v mezinárodním právu je přesvědčeno 98,75 % respondentů. Z toho plyne zjištění, že téměř většina si je vědoma s jakou právní oblastí, se předmětná zásada uplatňuje. Vzhledem ke skladbě respondentů je pozitivní zjištění, že téměř 99% dotázaných dokáže určit, kdy se sledovaná zásada uplatňuje. To řeší i otázku svrchovanosti, kdy to: „*neznamená svévoli anebo možnost volně porušovat existující závazky v podobě mezinárodních smluv, jakými jsou i smlouvy, na jejichž základě je Česká republika členem Evropské unie. České republice z těchto smluv vyplývají nejen oprávnění, ale i závazky vůči ostatním*

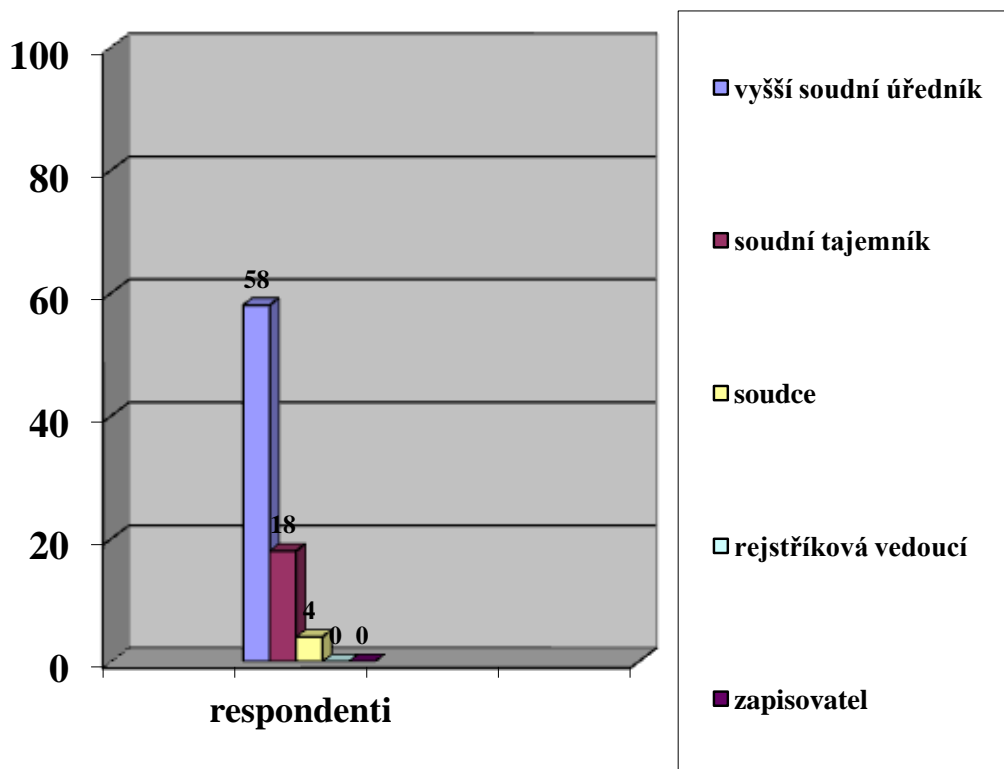
*členským státům. Bylo by v rozporu se zásadou pacta sunt servanda, kodifikovanou v ustanovení čl. 26 Vídeňské úmluvy, kdyby Česká republika mohla v jakémkoliv okamžiku začít tyto závazky ignorovat s odvoláním na to, že se opět ujímá svých pravomocí. Česká republika by musela při svém případném vystoupení z Evropské unie, a to i za současného právního stavu, respektovat požadavky kladené na odstoupení od smlouvy s jinými členskými státy mezinárodním právem. To vyplývá z ustanovení čl. 1 odst. 2 Ústavy, podle kterého Česká republika dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva. Je tedy plně v souladu s tímto ústavněprávním požadavkem, aby Česká republika musela při svém případném vystoupení z Evropské unie dodržovat předem určený postup.*⁴⁶

---

⁴⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 11.4.2009, Pl. ÚS 29/09

Otázka č. 4: Na jaké pozici u okresního soudu pracujete?

Graf 4: Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č. 4

Zdroj: Vlastní zpracování na základě zjištěných výsledků z výzkumu autora

Tabulka 5: Procentuelní vyjádření odpovědí na otázku č. 4

Respondenti	počet	procent
vyšší soudní úředník	58	72,5 %
soudní tajemník	18	22,5 %
soudce	4	5 %
rejstříková vedoucí	0	0 %
zapisovatel	0	0 %
Respondenti celkem	80	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování na základě zjištěných výsledků z výzkumu autora

Odpověď na tuto otázku nám poskytne hned dvě informace. První se týká zastoupení jednotlivých zaměstnanců, kteří se zúčastnili výzkumu, a druhá vystihuje, zdali jsou respondenti vůbec ochotni se průzkumu účastnit a na kterých pozicích pracují. Jistě je zajímavá skutečnost, kdo byl ochoten se dotazníku zúčastnit. Je zřejmé, že nejvíce bylo vyšších soudních úředníků a to celkem 58. Tito zaměstnanci soudů jsou velmi kvalifikovanou silou. Další atribut můžeme nalézt v rámci rozhodování soudu, kdy je nutné dodržet, že: *„Při střetu dvou základních práv musí obecné soudy nejprve rozpoznat, která základní práva jednotlivých účastníků sporu jsou ve hře, a poté, s přihlédnutím ke všem rozhodným okolnostem daného případu, musí soudy rozhodnout tak, aby, je-li to možné, zůstalo zachováno z obou základních práv co nejvíce, a není-li to možné, pak dát přednost tomu základnímu právu, v jehož prospěch svědčí obecná idea spravedlnosti, resp. obecný princip. Bylo by v rozporu s obecnou ideou spravedlnosti, tj. s obecným přirozenoprávním principem pacta sunt servanda, poskytovat nositeli vlastnického práva ochranu na úkor toho, v jehož prospěch má být ze smlouvy (a ve skutečnosti již dávno mělo být) plněno tak, aby vlastnické právo svědčilo jemu samotnému.“*⁴⁷ To znamená, že Při střetu dvou základních práv, tak jako je tomu v daném případě, musí obecné soudy nejprve rozpoznat, která základní práva jednotlivých účastníků sporu jsou ve hře, a poté, s přihlédnutím ke všem rozhodným okolnostem daného případu, musí soudy rozhodnout tak, aby, je-li to možné, zůstalo zachováno z obou základních práv co nejvíce, a není-li to možné, pak dát přednost tomu základnímu právu, v jehož prospěch svědčí obecná idea spravedlnosti, resp. obecný princip. V daném případě nelze přehlédnout, že ochrana vlastnického práva vedlejšího účastníka jím byla požadována za situace, kdy byl smluvně zavázán dokončenou (anebo nedokončenou) stavbu předmětného rodinného domu převést na stěžovatele a vůli ke splnění tohoto smluvního závazku potvrdil i v prohlášení učiněném 21.6.1995, avšak svůj smluvní a uznaný závazek nesplnil. Bylo by tedy v rozporu s obecnou ideou spravedlnosti, tj. s obecným přirozenoprávním principem pacta sunt servanda, poskytovat nositeli takového vlastnického práva ochranu na úkor toho, v jehož prospěch má být ze smlouvy (a ve skutečnosti již dávno mělo být) plněno tak, aby vlastnické právo svědčilo jemu samotnému.⁴⁸

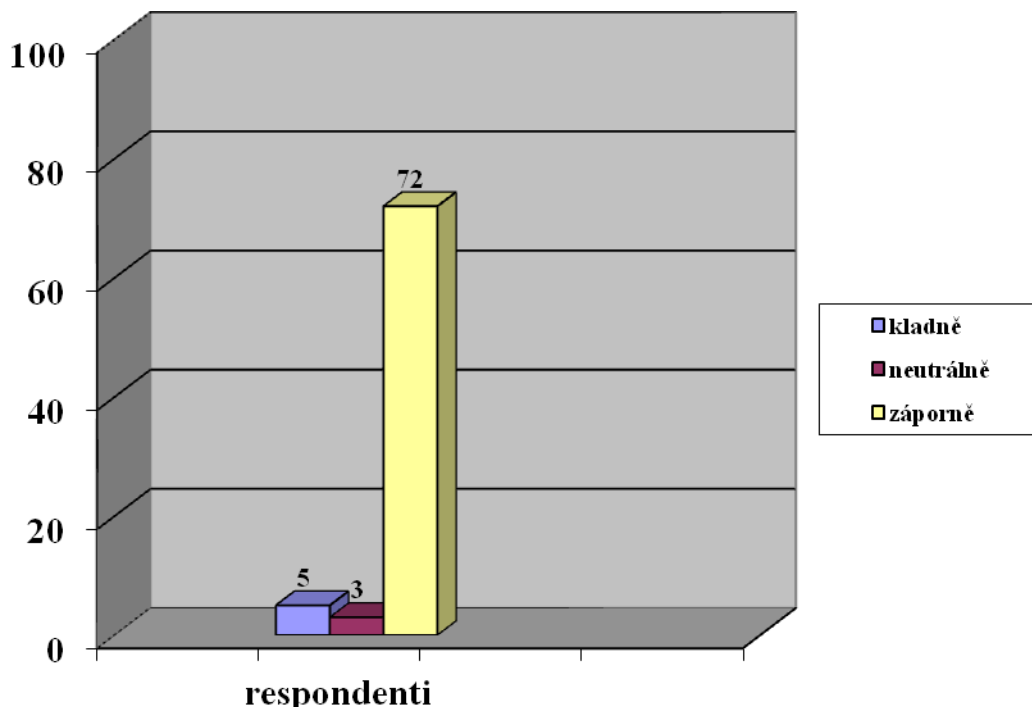
---

⁴⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 11.5.2004, I. ÚS 353/04, [124/2005 USn.]

⁴⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 3. 2004 č.j. 22 Cdo 1678/2003-220

Otázka č. 5: Jak vnímáte novelu občanského zákoníku?

Graf 5: Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č. 5

Zdroj: Vlastní zpracování na základě zjištěných výsledků z výzkumu autora

Tabulka 6: Procentuelní vyjádření odpovědí na otázku č. 5

Respondenti	počet	procent
kladně	5	6,25 %
neutrálně	3	3,75 %
záporně	72	90 %
Respondenti celkem	80	100 %

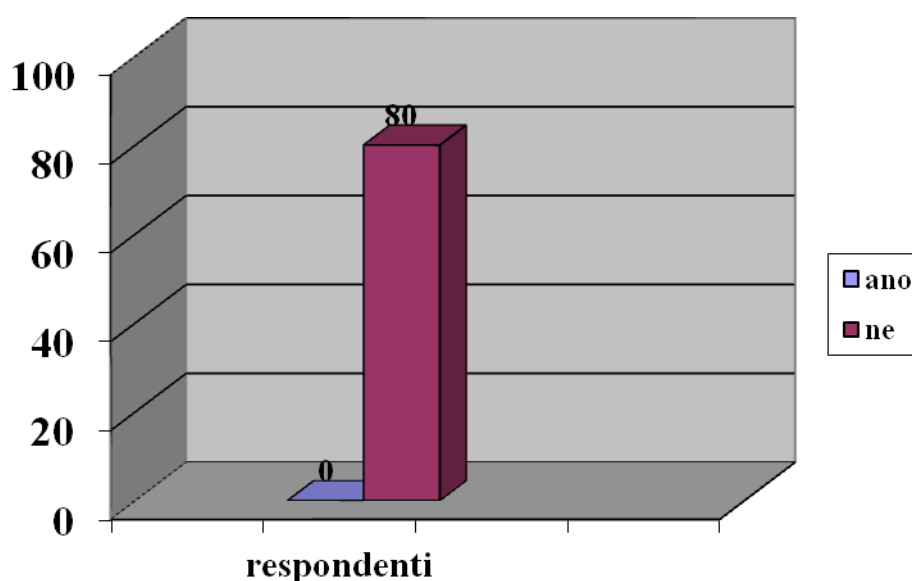
Zdroj: Vlastní zpracování na základě zjištěných výsledků z výzkumu autora

Je až zarážející, že většina dotázaných respondentů vyhodnocuje tolik proklamovanou změnu občanského zákoníku záporně. Zcela jistě to je tím, že se jedná o věc novou a relativně složitou. Přesto je nutné připomenout, že stará norma již změnu potřebovala. Nový občanský zákoník sice přinesl v některých pasážích

radikální změny, ale až praxe ukáže, zda najde své uplatnění nebo zda bude potřebná novela.

Otázka č. 6: Řešili jste porušení zásady pacta sunt servanda podle nového občanského zákoníku?

Graf 6: Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č. 6

Zdroj: Vlastní zpracování na základě zjištěných výsledků z výzkumu autora

Tabulka 7: Procentuelní vyjádření odpovědí na otázku č. 6

Respondenti	počet	procent
ano	0	0 %
ne	80	100 %
Respondenti celkem	80	100 %

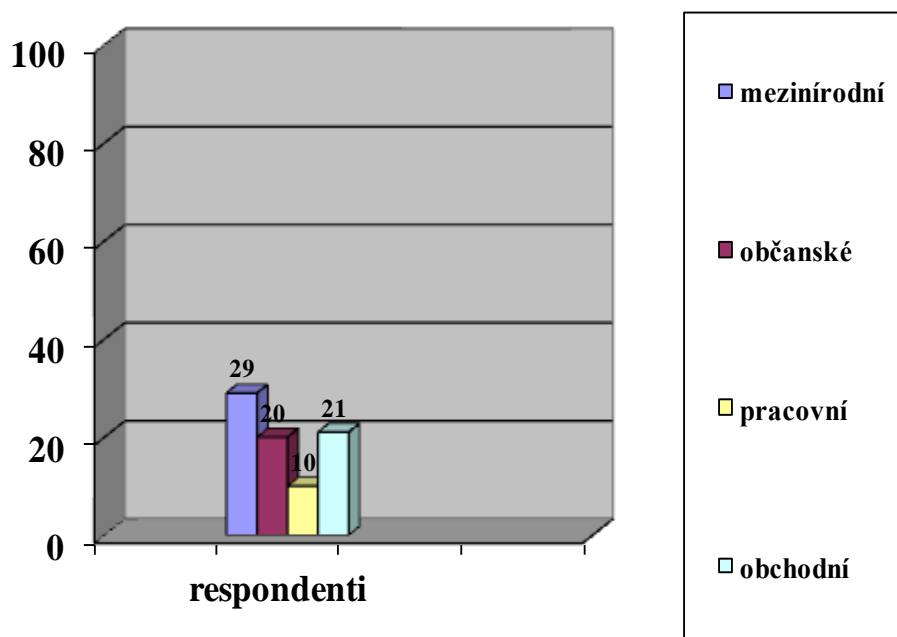
Zdroj: Vlastní zpracování na základě zjištěných výsledků z výzkumu autora

Na základě těchto odpovědí, lze jednoznačně usoudit, že i když respondenti vědí, že v novém občanském zákoníku, je předmětná zásada zakotvena, tak vzhledem k době kdy výzkum probíhal, nebylo možné, aby z časových důvodů nějaký z respondentů, již řešil v praxi porušení sledované zásady. Jak je z grafu

patrně celých 100 % respondentů se shodovalo v tom, že porušení této zásady od 1.1.2014 ještě nezaznamenaly.

Otázka č. 7: V jakém právním odvětví se sledovaná zásada uplatňuje nejvíce?

Graf 7: Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č. 7

Zdroj: Vlastní zpracování na základě zjištěných výsledků z výzkumu autora

Tabulka 8: Procentuelní vyjádření odpovědí na otázku č. 7

Respondenti	počet	procent
mezinárodní	1	1,25 %
občanské	22	27,5 %
pracovní	55	68,75 %
obchodní	2	2,5 %
Respondenti celkem	80	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování na základě zjištěných výsledků z výzkumu autora

Z těchto tvrzení plyne zajímavý nále. Můžeme z něho vyvodit celkově podobnou bilanci u všech právních odvětví tak, jak jí vnímají respondenti. Opět se zde projevuje skutečnost, že nejvíce je zásada vnímaná právě v souvislosti s mezinárodním právem. Naopak nejmenší četnost nalézáme v pracovním právu. Dále zde můžeme odkázat i na právo dědické, kdy: *„pro zůstavitele, tak dědická smlouva představuje hlavně alternativu k závěti. Na rozdíl od ní však bude muset zůstavitel v případě dědické smlouvy jednat mnohem rozvážněji. Zatímco závěť je jednostranným právním úkonem, a jednu závěť tak lze kdykoliv nahradit závětí s jiným obsahem, dědická smlouva je dvojstranný právní úkon a vztahuje se na ni jedna ze základních zásad soukromého práva - pacta sunt servanda. Bude-li proto chtít zůstavitel změnit nebo zrušit jednou uzavřenou dědickou smlouvu, bude k tomu v zásadě vždy potřebovat souhlas smluvního dědice. Lehkovážné a nepromyšlené uzavření dědické smlouvy tak může v některých situacích zůstaviteli, ale i jeho dědicům, výrazně znepríjemnit život.“*⁴⁹

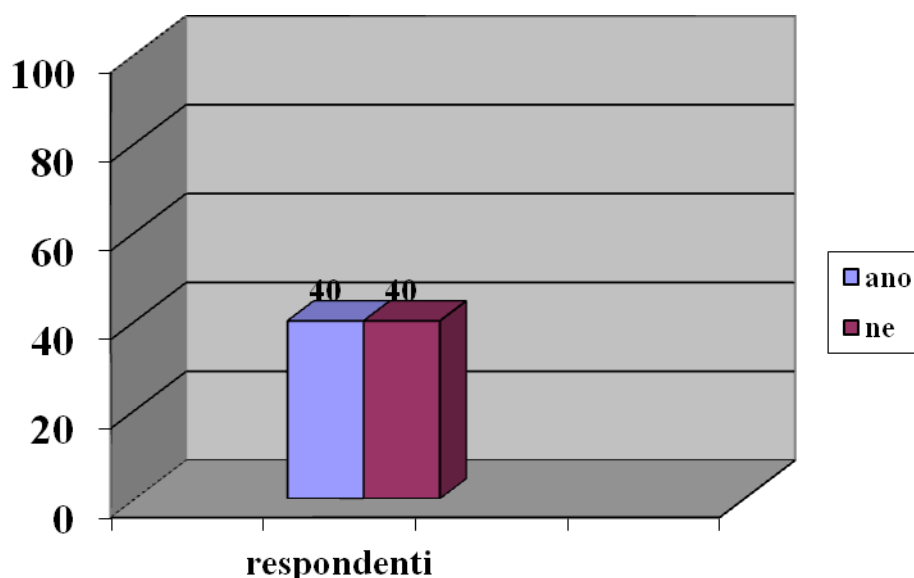
---

⁴⁹ PAVELKA, J., ŠMÍD, D.: Dědická smlouva a odkaz, [Rekodifikační novinky 9/2013, str. 6]

Otázka č. 8: Dokážete přesně vymežit, kde se zásada uplatňuje po změně od 1.1.2014?

Graf 8: Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č. 8

Zdroj: Vlastní zpracování na základě zjištěných výsledků z výzkumu autora

Tabulka 9: Procentuelní vyjádření odpovědí na otázku č. 8

Respondenti	počet	procent
ano	40	50 %
ne	40	50 %
Respondenti celkem	80	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování na základě zjištěných výsledků z výzkumu autora

Pokud tedy dojde k vyřčení a respondent potřebuje najít v občanském zákoníku, kde lze zásadu hledat, dochází k zajímavému výsledku. Pouze polovina dotázaných se v novém občanském zákoníku orientuje a nachází uplatnění zásady u závazkových smluv a např. dědictví. To ostatně dokazuje i Miloš Holub ve svém článku, kdy tvrdí, že: „závěť jakožto jednostranné pořízení pro případ smrti může zůstavitel kdykoli změnit a toto jeho právo nemůže být žádným způsobem omezeno, ani se jej zůstavitel sám nemůže zříci (srov. § A464). Odlišně tomu však je u dědické

smlouvy, na kterou se pro její hybridní charakter budou aplikovat nejen zásady dědického práva, ale rovněž zásady smluvního práva. V první řadě to bude zásada *pacta sunt servanda*. Zůstavitel tedy nebude moci ustanovení dědické smlouvy nijak jednostranně zrušit nebo odvolat, či obsah smlouvy změnit. Pro zánik práv plynoucích z dědické smlouvy budou platit obecná ustanovení o zrušení závazků ze smluv (§ 475), zpřísněná navíc požadavkem, aby strany v takovém případě jednaly výlučně osobně. Není však zřejmé, zda i u dědické smlouvy, která bude sjednána na dobu neurčitou (zpravidla tomu tak bude), přichází do úvahy např. její výpověď - tedy jeden z obecných institutů, jimiž lze smluvní závazek sjednaný na dobu neurčitou zrušit. Z doslovného výkladu návrhu by bylo lze usuzovat, že ano, nicméně z povahy věci vyplývá, že nikoli a tento závěr podporuje i ustanovení § 473, kterým je v dědické smlouvě zapovězeno použití rozvazovacích podmínek. Nová úprava připouští i specifický zánik závazků plynoucích z dědické smlouvy - porízení závěti. Závěť sepsaná jedním z manželů však bude rušit dědickou smlouvu výlučně tehdy, pokud druhý z manželů se zrušením její účinnosti vysloví souhlas, a to prohlášením ve formě notářského zápisu.⁵⁰

Aby byl výzkum kompletní, uveďme si další příklad v rozhodovací praxi tentokrát na evropské úrovni. K věci: společnost CS AGRO měla s podnikem zpracovávajícím cukrovou řepu dlouhodobou kupní smlouvu o dodávkách cukrové řepy na výrobu produkční kvóty cukru v letech 2007–2013. Podle této smlouvy měla CS AGRO každoročně uzavírat kupní smlouvu na dodávku cukrové řepy v dalším hospodářském roce. Na hospodářský rok 2008/2009 ji však už CS AGRO neuzavřela, což oznámila svému smluvnímu protějšku dopisem ze dne 24. 10. 2007. CS AGRO požádala o restrukturalizační podporu u Státního zemědělského intervenčního fondu („SZIF“), přičemž k žádosti přiložila čestné prohlášení, že v hospodářském roce 2008/2009 nebude pěstovat cukrovou řepu a že neuzavře roční kupní smlouvu na dodávku cukrové řepy. SZIF však společnost vyzval, aby ve lhůtě 7 dnů doložila ke své žádosti písemný doklad prokazující změnu nebo ukončení dlouhodobé kupní smlouvy ve vztahu k množství cukrové řepy, pro které se zavazuje vzdát dodávek. Této výzvě žalobce nevyhověl, a proto SZIF jeho žádost o restrukturalizační podporu zamítl. Předběžné otázky NSS se tak v podstatě týkaly

---

⁵⁰ HOLUB. M.: O dědické smlouvě a rozvodu manželství – krátké zamyšlení nad návrhem úpravy dědického práva, [Bulletin advokacie 4/2004, s. 60]

vlivu existujících soukromoprávních závazků na posuzování žádostí o restrukturalizační podporu, neboť z okolností případu bylo zřejmé, že společnost CS AGRO ukončením dodávek cukrové řepy poruší svůj smluvní závazek. Zároveň však právě toto ukončení bylo žádoucí z hlediska zemědělské politiky EU, vyjádřené mj. i systémem restrukturalizačních podpor. NSS se tedy nejprve dotazoval, zda k přiznání restrukturalizační podpory postačuje jednostranné prohlášení producenta cukru, a poté na to, jaký vliv má přiznání podpory na soukromoprávní závazky producenta.⁵¹

Z odůvodnění odpovědi na první otázku poněkud mrazí, uvědomíme-li si, že v něm Soudní dvůr naprosto pomíjí zásadu *pacta sunt servanda* a argumentuje zcela v instrumentálním rámci regulace zemědělského trhu, byť v odpovědi na druhou otázku uznává, že přiznaná podpora, nijak neovlivňuje, existenci soukromoprávního závazku. V kontextu sporu to znamená, že je dotčený cukrovar odkázán na řízení před českými civilními soudy, a to z podstaty věci k žalobě na náhradu škody vzniklé nesplněním smluvního závazku. Nakolik taková cesta může vést ke spravedlnosti, ponecháme na úvaze čtenářů.⁵²

5.2 Vyhodnocení výzkumu

Jak již bylo popsáno, výzkum se prováděl u několika desítek subjektů, kteří se pohybují v soudní praxi a to na profesionální úrovni. V první řadě vyhodnotíme pozitivní stránky. Respondenti výzkumu se velmi často uchylují k odpovědím, které pravdivě vystihují podstatu nynější situace ve sledované oblasti, kdy zcela jednohlasně uvádějí, že se zásada uplatňuje i v novém občanském zákoníku a prokazují, že jim není neznámá. Přesto je opět výzkum ovlivněn tím, že dosud není a nemůže být získaná zkušenost potvrzena.

---

⁵¹ Rozsudek ES ze dne 4. 10. 2012, C-319/11, CS AGRO

⁵² KOMÁREK, J.: Soudní dvůr EU – říjen a listopad 2012, [Soudní rozhledy 1/2013, str. 30]

5.3 Judikatura

Otázky ohledně naší zásady řešilo ve všech možných skutečných případech několika soudů vyšší instance. To znamená, že zásada *pacta sunt servanda* je velmi letitá a mnohokrát hodnocená. Tak např. Nejvyšší soud České republiky se vyjádřil ve věci 32 Cdo 679/2009 tak, že: *Neprojevená pohnutka nebo (mentální rezervace) účastníka smlouvy, který jednal podvodně, tedy nezpůsobuje (bez dalšího) neplatnost smlouvy podle ustanovení § 37 odst. 1 nebo podle § 39 ObčZ. K definičním znakům právního státu patří princip právní jistoty a ochrany důvěry účastníků právních vztahů v právo. Součástí právní jistoty a ochrany důvěry účastníků právních vztahů v právo je rovněž respektování zásady „pacta sunt servanda“. Přijetí právního názoru o tom, že podvodné jednání jednoho z účastníků smlouvy má bez dalšího za následek (absolutní) neplatnost smlouvy, by ve svých důsledcích znamenalo, že druhý účastník smlouvy nemá právo na sjednané plnění, i kdyby smlouvu uzavřel vážně a i kdyby ji sám splnil (byl připraven splnit); újma, kterou by tím utrpěl, by mu mohla být nahrazena jen z důvodu odpovědnosti podvodně jednajícího účastníka za bezdůvodné obohacení nebo za škodu*⁵³ Zde je ovšem třeba podotknout neplatnost starého občanského zákoníku. Přesto se jedná o zajímavý judikát, který pokračuje v rámci svého výkladu takto: *„Uvedené následky však nelze považovat z hlediska zásady „pacta sunt servanda“ za odpovídající. Uzavřenou smlouvu by totiž nebylo třeba splnit jen proto, že jednání jednoho z účastníků smlouvy bylo ovlivněno neprojevenou pohnutkou nebo poznamenáno vnitřní výhradou (mentální rezervací) o následném výkonu práv a povinností ze smlouvy, ačkoliv druhý z účastníků smlouvy ke sjednání závazku přistoupil vážně a podvodné jednání nebyl (v té době) schopen rozpoznat. Požadavek na výkon práv a povinností z občanskoprávních vztahů v souladu s dobrými mravy současně vyžaduje, aby právní následky měla z důvodu právní jistoty jen taková vůle, která byla účastníkem smlouvy projevena, a aby proto účel (smysl) uzavřené smlouvy a ani její skutečný dopad do právních vztahů účastníků nebyl určován pohnutkou nebo vnitřní výhradou (mentální rezervací) podvodně jednajícího účastníka, ale postojem druhého účastníka*⁵⁴ Znamená to, že

---

⁵³ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25.8.2010, sp. zn. 32 Cdo 679/2009

⁵⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25.8.2010, sp. zn. 32 Cdo 679/2009

smlouvu, kterou uzavře jeden z účastníků protiprávně respektive podvodně, tedy nemůže být bez dalšího neplatná pro nedostatek vážné vůle nebo z důvodu, že by byla v rozporu se zákonem. Naopak, právo musí být chránit dalšího účastníka smlouvy a „jen na něm může záviset, zda se dovolá omylu, který u něj podvodně jednající účastník při uzavření smlouvy vyvolal nebo jehož podvodně jednající účastník při uzavření smlouvy využil“

Neméně zajímavé je i rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11.5.2010, sp. zn. 32 Cdo 568/2009, který se měl vyjádřit k leasingové smlouvě u dvou subjektů, konstatoval, že: „*sjednali-li účastníci leasingové smlouvy pro případ jejího předčasného ukončení z důvodů na straně nájemce právo na úhradu všech dlužných splátek včetně těch, jež se stanou splatnými po ukončení smlouvy, jde o ujednání podle ustanovení § 351 odst. 1 Obch.Z, jež je právním důvodem žalobní pohledávky představující souhrn splátek. Výkon tohoto práva pak není v rozporu s poctivým obchodním stykem jen proto, že jde o splátky splatné po odstoupení od smlouvy. Jsou-li totiž náklady vynaložené leasingovou společností a její přiměřený zisk rozloženy do všech leasingových splátek, má leasingová společnost s ohledem na zásadu **pacta sunt servanda** právo na jejich zaplacení, i když dojde k předčasnému ukončení smlouvy pro porušení smluvních povinností leasingovým nájemcem, a tomu odpovídá povinnost leasingového nájemce všechny leasingové splátky jí uhradit.*“⁵⁵

V případě, že zaplatí kupující prodávajícímu kupní cenu, splnil svou závazkovou povinnost z uzavřené smlouvy, a nezáleží na tom, v jakém stadiu se věc nachází z hlediska právního posouzení, neboť v projednávaném případě nejde o závazky ze synallagmatické smlouvy, pro které je typická vzájemná vázanost plnění. Opět můžeme nalézt oporu v rozhodnutí Ústavního soudu České republiky (IV. senátu) ze dne 7. října 1996 sp. zn. IV. ÚS 201/96, kdy uvádí, že: *vzhledem k uvedenému vznikl tedy předmětnou smlouvou na jedné straně vedlejším účastníkům obligační nárok na převedení vlastnického práva k prodávaným nemovitostem, na straně druhé stěžovateli rovněž obligační nárok na zaplacení dohodnuté kupní ceny. Uhradili-li tedy vedlejší účastníci stěžovateli částku 220 000,-Kč splnili tím svou závazkovou povinnost z uzavřené smlouvy, lhostejno v jakém stadiu se nachází věcněprávní aspekt věci, neboť v projednávané věci nejde o závazky ze synallagmatické smlouvy, pro kterou je typická vzájemná vázanost*

---

⁵⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11.5.2010, sp. zn. 32 Cdo 568/2009

*plnění. Právním důvodem plnění je tedy v projednávané věci právě smlouva, která byla platně uzavřena, takže právní závěr, k jakému dospěl krajský soud, že vedlejší účastníci plnili stěžovateli bez právního důvodu a že mají právo na vydání bezdůvodného obohacení, spočívajícího v plnění ze smlouvy o převodu nemovitostí, je v extrémním rozporu s právní zásadou pacta sunt servanda*⁵⁶

Pokud posuzujeme údajnou neplatnost smlouvy např. o převodu vlastnictví, které následně mohou řešit obecné soudy tak, musíme poukázat na skutečnost – že k základním znakům právního státu patří princip právní jistoty a ochrany důvěry účastníků právních vztahů v právo. Součástí této právní jistoty je i respektování zásady „pacta sunt servanda“. Přijetí právního názoru o absolutní neplatnosti smlouvy by mohlo znamenat, že potencionální účastník nemá právo na plnění sjednané smlouvou, i když smlouvu uzavřel vážně a i když ji sám plnil. Znamená to tedy co je přesně funkcí soudů. V nálezu Ústavního soudu (Nález Ústavního soudu ze dne 14. července 2004 sp. zn. I. ÚS 185/04) můžeme naleznout skutečnost, že: „*funkcí soudů a justice obecně je poskytovat ochranu právům jednotlivce (čl. 90 Ústavy České republiky), v materiálním právním státě pak ochranu i základním právům (čl. 4 Ústavy České republiky). Ne vždy jsou všechna základní práva přímo vykonatelná a působí vůči jednotlivci bezprostředně. V některých případech působí pouze zprostředkovaně skrze jednotlivé normy jednoduchého práva tak, že jednoduchým právem „prozařují“.* Tak je tomu ve vztazích horizontálních, tedy ve vztazích, které nejsou založeny na nadřízenosti a podřízenosti, tj. ve vztazích, v nichž jsou si jejich účastníci rovni. Proto při výkladu či aplikaci jednoduchého práva na takové vztahy jsou soudy povinny toto prozařování pečlivě vážit a brát v potaz tak, aby současně dostály své povinnosti poskytovat ochranu jak právům v rovině jednoduchého práva, tak právům základním. Legitimní očekávání jako základní právo nepůsobí horizontálně, tedy například mezi účastníky pracovněprávního vztahu, nýbrž ve vztahu ke státu – tj. soudu, když prozařuje normami jednoduchého práva (normami zákoníku práce), jejichž aplikací a interpretací jsou obecné soudy povinny poskytovat ochranu tomuto základnímu právu”⁵⁷

Pokud hodnotíme pracovní právo, je třeba zohlednit rozhodnutí Nejvyššího soudu, 21 Cdo 4394/2010, kdy: „*zaměstnanec, jemuž končí pracovní poměr*

---

⁵⁶ Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 7. října 1996 IV. ÚS 201/96

⁵⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 14. července 2004I. ÚS 185/04

u dosavadního zaměstnavatele, zpravidla ještě před jeho skončením vybírá své další povolání, podnikání nebo jinou výdělečnou činnost; sjednal-li se svým zaměstnavatelem konkurenční doložku, musí nutně uvažovat také s tím, že je ve volbě své další výdělečné činnosti omezen závazkem z konkurenční doložky a že jeho závazek je zaměstnavatel povinen "vykompenzovat" poskytnutím pro něj odpovídajícího "hospodářského prospěchu". Kdyby měl zaměstnavatel mít možnost až do dne skončení pracovního poměru konkurenční doložku z jakéhokoliv důvodu nebo bez uvedení "zrušit" (odstoupením nebo z jiného právního důvodu), výrazně by se to muselo dotknout práv a oprávněných zájmů zaměstnance. Zásadě "pacta sunt servanda" a požadavku na stabilitu pracovních vztahů proto odpovídá požadavek, že zaměstnavatel smí, bylo-li to sjednáno, od konkurenční doložky jen v době do skončení pracovního poměru účastníků odstoupit nebo ji jiným způsobem jednostranně "zrušit", avšak pouze z důvodů, které byly se zaměstnancem předem sjednány a které nepředstavují zneužití práva na jeho úkor."⁵⁸

5.4 Úvahy de lege ferenda

De lege ferenda označuje námět pro přípravu nové právní úpravy, diskusi o její potřebnosti a smyslu, popřípadě kritiku navrhovaných osnov koncipovaných či renovovaných zákonů. Pokud hodnotíme zásadu pacta sunt servanda v rámci úvahy de lege ferenda, můžeme zhodnotit na základě problematiky mezinárodních dohod, která nám poskytne ideální příklad. Tyto dohody tvoří jeden z pilířů práva a předmětná zásada se v nich často vyskytuje. „*Problém právní závaznosti interinstitucionálních dohod představuje jeden z nejdiskutovanějších problémů tohoto právního nástroje. Závaznost ve smyslu objektivní vázanosti adresáta právním příkazem normy je v tomto případě diskutabilní. Přestože normy zakotvené formou interinstitucionálních dohod jsou formálně platným pramenem práva, chybí jim např. sankční mechanismus, jenž by zajistil jejich vynutitelnost. Otázka závaznosti tu úzce souvisí s pojetím jejího vztahu k vynutitelnosti a existenci sankčních mechanismů. Pokud je přijat teoretický přístup založený na vzájemné neodlučitelnosti obou aspektů, je nutným důsledkem závěr konstatující nezávaznost interinstitucionálních*

---

⁵⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.03.2012, 21 Cdo 4394/2010

dohod, který ovšem koliduje s čl. 295 SFEU⁵⁹, podle něhož jsou tyto dohody závazné. Jen pokud je závaznost od vynutitelnosti oddělena, lze o ní v souvislosti s uvedenými dohodami uvažovat. Závaznost lze pak odvozovat z obecného právního principu pacta sunt servanda a vůle zúčastněných stran dohodu považovat za závaznou. Nicméně tato paralela vůči smlouvám soukromoprávního nebo veřejnoprávního charakteru je možná jen ve velmi omezené míře, neboť orgánům EU chybí právní subjektivita a smlouvy nejsou uzavírány svobodnými osobami, nýbrž orgány veřejné moci⁶⁰. Princip pacta sunt servanda lze na ně proto vztáhnout jen jako právní metaforu. S veřejnoprávními smlouvami je ovšem spojuje nemožnost odvozovat jejich platnost a závaznost ze subjektivní vůle být dohodou vázán, neboť vůle je zde nahrazena kompetenčním zmocněním (v tomto případě podle primárního práva). Z toho vyplývá, že – stejně jako veřejnoprávní smlouvy – jsou interinstitucionální dohody závazné jen v důsledku kompetenčního zmocnění vyplývajícího z ústavního řádu, v tomto případě z primárního práva (a odvozeně ústavních pořádků členských států). Závaznost interinstitucionálních dohod je tedy, stejně jako jejich platnost, omezena hranicemi vyplývajícími z tohoto zmocnění. Instituce mohou proto mezi sebou uzavírat jen takové dohody, které žádným způsobem nenarušují ustanovení primárního práva, a tudíž ani nemění vztah mezi jednotlivými institucemi.

Další úvahy de lege ferenda jsou v podstatě zbytečné. V souvislosti s tím, co již bylo uvedeno, je zřejmé, že zásada se uplatňuje stále a je to jeden z pilířů práva. Bylo by určitě pozitivní, kdyby se o předmětné zásadě zmínil každý zákon, kde by se zásada mohla uplatnit. Osobně se však domnívám, že vzhledem k současnému zakotvení v občanském zákoníku je situace zcela dostačující a zásada pacta sunt servanda je všeobecně známá. To samé platí i o jejím dodržování, kdy subjekty, které si například chtějí uzavřít smlouvu vědí, že zásada existuje a je nutné ji dodržovat.

---

⁵⁹ Smlouvy o fungování Evropské unie

⁶⁰ BELLING, V.: Interinstitucionální dohody jako prostředek změny primárního práva EU?, [Právní rozhledy 10/2010, str. 359]

5.5 Komparace staré právní úpravy a nového občanského zákoníku

V případě komparace staré právní úpravy a nového občanského zákoníku si můžeme položit otázku, kde všude se zásada *pacta sunt servanda* uplatní. Je zřejmé, že nový občanský zákoník přináší celou řadu zlepšení a reaguje na některém problematické části platné úpravy. Důkaz můžeme naleznout zejména v případě odstoupení od smlouvy, kde došlo k promítnutí společensky vhodnější úpravy, obsažené v obchodním zákoníku. Dále je nutno poznamenat, že nový občanský zákoník přináší řadu pozitivních úprav, pokud jde o odstoupení od smlouvy. Ustanoveními NObčZ se řídí mj. právní poměry týkající se věcných práv; jejich vznik, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé přede dnem nabytí účinnosti NObčZ se však posuzují podle dosavadních právních předpisů (§ 3028 odst. 2 NObčZ). Tato úprava je pro účely zkoumané problematiky nedostatečná, když § 3063 NObčZ na tuto otázku nedopadá vůbec a jiná výslovná úprava zde neexistuje. Tento stav lze hodnotit jako selhání zákonodárce, který nebyl schopen tuto problematiku upravit vhodným přechodným ustanovením.

Ústavní soudu judikoval, že: *„Závěr, že určitý právní úkon je neplatný pro rozpor se zákonem nebo proto, že zákon obchází, se musí opírat o rozumný výklad dotčeného zákonného ustanovení. Nelze vystačit pouze s gramatickým výkladem. Významnou roli zde hraje především výklad teleologický. Je proto nutné se vždy ptát po účelu zákonného příkazu či zákazu. V soukromoprávní sféře ne každý rozpor se zákonem má za následek absolutní neplatnost právního úkonu. Smyslem ochrany legality v soukromoprávní sféře není jen ochrana zájmů státu, ale především ochrana soukromoprávních vztahů, tedy především ochrana smluvních vztahů podle zásady **pacta sunt servanda**. V soukromoprávní sféře platí zásada, že co není zakázáno, je dovoleno. Proto každý zákonný zásah do této sféry je třeba vnímat jako omezení lidské svobody, a proto je nutno vykládat ustanovení o neplatnosti právních úkonů pro rozpor se zákonem restriktivně. Opačný výklad by byl v rozporu s čl. 4 odst. 4 LPS, podle kterého při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod (v tomto případě smluvní volnosti stran) musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu*

*a taková omezení nesmějí být zneužívána k jiným účelům, než pro které byla stanovena.*⁶¹

Nový občanský zákoník uplatňuje zásadu v ustanovení § 1759 o účinku smlouvy. Zde se občanský zákoník inspiroval především v zásadách UNIDROIT a dalším možným úpravám.⁶² V již zmíněných ustanoveních především charakterizuje obligaci ze smlouvy jako právní poměr, který nezasahuje poměry osob stojících mimo smluvní strany. Ostatně stejně se vyjádřil i Karel Eliáš, kdy tvrdí, že: *„ustanovení je charakterizující obligaci ze smlouvy jako relativní právní poměr, který zásadně nezasahuje do právních poměrů osob stojících mimo smluvní strany, a rovněž vyjadřuje zásadu pacta sunt servanda.*⁶³

V případné komparaci můžeme naleznout skutečnost, že zásada, kterou hodnotíme, se soustavně prolíná také v nové právní úpravě. V novém občanském zákoníku, jsou tedy vymezeny jak základní zásady, tak zásady, které jsou specifické pro uzavření smlouvy. Nová právní úprava stanoví, že jsou vymezeny zásady smluvního práva, které odpovídají standardům vyspělých právních systémů.

Pro příklad si uveďme i jinou zásadu, která má s naší problematikou souvislost. Ochrana dobré víry v českém právním řádu neplatí obecně, ale jen v případech stanovených zákonem. Jestliže zákon ve všech případech nechrání dobrou víru dalšího nabyvatele předmětu koupě „od nevlastníka“, nelze všeobecnou ochranu „nabytých práv“ dovozovat jen pouhou aplikací „dobré víry“. Principy „dobré víry“ a „šetření nabytých práv“ patří k základům právního státu stejně jako zásady ochrany vlastnictví dosavadního vlastníka a „pacta sunt servanda“. Každý, kdo poukazuje na svou dobrou víru, vycházející ze smlouvy, nutně musí být připraven respektovat práva, která na základě jiné smlouvy nabyla jiná osoba. Požaduje-li tedy ten, kdo smluvně převzal nemovitost (se záměrem mít ji ve vlastnictví), aniž by nabyvatel (jako jeho právní předchůdce ve vlastnictví) splnil

---

⁶¹ Nález Ústavního soudu ze dne 11.5.2005, II. ÚS 87/04

⁶² UNIDROIT je nezávislá mezivládní organizace, jejímž účelem je studovat cesty harmonizace a koordinace soukromého práva jednotlivých států a skupin států a postupně zajistit, aby různí členové stejných skupin byli připraveni přijmout jednotná pravidla soukromého práva. UNIDROIT má 59 členů, včetně všech členských zemí Evropské unie. Činnost UNIDROIT hlavně spočívá v přípravě modelových zákonů, ale někdy i úmluv

⁶³ ELIÁŠ, K. a kol.: Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou, Ostrava, Sagit, 2012, str. 716

svou smlouvu s převodcem (a tím mu poskytl důvod k odstoupení od smlouvy), nemůže požadovat ochranu svého práva „nabytého v dobré víře“ současně s tím, že by (odmítáním důsledků odstoupení od kupní nebo jiné smlouvy o převodu vlastnictví k nemovitosti) nerespektoval práva převodce z této smlouvy a princip ochrany jeho vlastnictví a jeho dobré víry v respektování postupu stanoveného zákonem. Zásadu „právní jistoty“ současně nelze vykládat jednostranně a „právní jistota“ nemůže být založena na tom, že by se bez náhrady (bez zaplacení sjednané kupní nebo jiné ceny) stal vlastníkem nemovitosti ten, kdo ji získal dříve, než převodce stačil od smlouvy odstoupit. Požadavek na „právní jistotu“ nelze oslyšet u toho, kdo v důvěře v ústavní a právní řád převedl vlastnické právo k nemovitosti na jiného, kdo (legitimně) očekával, že v souladu s uzavřenou kupní nebo jinou smlouvou obdrží sjednanou cenu, a kdo se v souladu s ustanovením § 517 odst. 1, části věty druhé před středníkem, starého občanského zákoníku rozhodl odstoupit od smlouvy proto, že mu kupní nebo jiná cena nebyla (v rozporu se zákonem) vyplacena; okolnost, že ustanovení § 517 odst. 1, části věty druhé před středníkem, starého občanského zákoníku není věcně-právním prostředkem ochrany práv převodce, je nerozhodná. Přiznání vlastnictví dalšímu nabyvateli nemovitosti „na základě dobré víry“ bez toho, že by dosavadnímu vlastníku (převodci) za ně byla poskytnuta odpovídající náhrada (v podobě sjednané kupní nebo jiné ceny), současně představuje porušení čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, neboť mu odnímá vlastnické právo jinak než na základě zákona a bez náhrady.⁶⁴

U tohoto judikátu si také můžeme znázornit, že v některých případech nový občanský zákoník vycházel i z jiných pramenů. Pokud komparujeme ust. 517 odst. 1 staré právní úpravy je zřejmé, že zde nový občanský zákoník použil obchodní zákoník. To je ostatně potvrzeno i tím, že věřitel není např. povinen poskytnout dlužníkovi dodatečnou lhůtu k plnění. *„Nově je stanoveno, že úroky z prodlení může požadovat pouze věřitel, který sám řádně splnil veškeré své smluvní i zákonné povinnosti, ani on však nárok na úroky z prodlení nemá, jestliže dlužník není za své prodlení odpovědný.“*⁶⁵

---

⁶⁴Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14.4.2004, 31 Cdo 2808/2004

⁶⁵ BĚLOHLÁVEK, A. J., ČERNÝ, F., JUNGWIRTHOVÁ, M., KLÍMA, P., PROFELDOVÁ, T., ŠROTOVÁ, E.: Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících. Plzeň, Aleš Čeněk, 2012, str. 561

6 ZÁVĚR

V případě, že hodnotíme cíle práce, který byl zadán na počátku, je potřeba rozebrat jednotlivé pilíře po stránce teoretické. Zásada *pacta sunt servanda* představuje ve své původní, přísně objektivní poloze velkou právní jistotou a jeden ze základních pilířů práva zároveň ji lze vnímat jako určitou konkretizaci maximy dobrých mravů, neboť jejím smyslem je dodržování smluv, které jsou svým obsahem vyvážené a to z hlediska vzájemných plnění. Zásada je výsadou vyspělých právních systémů a demokratického zřízení, kdy je zřejmé, že se jedná o zásadu, která symbolizuje podstatu právního institutu smlouvy a celého závazkového práva vůbec. Bez dodržování uzavřených dohod by nemohl existovat obchod i jiné společenské vztahy. To se jistě promítne i v podnikatelském prostředí. Zásada „*pacta sunt servanda*“ (smlouvy musejí být zachovávány) je pro všechny subjekty velmi zásadní. Např. státní moc, která sama sebe chápe jako službu občanům, se ani nepokouší o takové absurdní zásahy, jakými je rušení smluv nebo některých ujednání ve smlouvách a ani jí takové kroky nenapadají. Laická i odborná veřejnost se se zásadou *pacta sunt servanda* setkává velmi často a je zřejmé, že má specifický význam. Stává se vodítkem při tvorbě a aplikaci práva a zároveň tvoří prostor, ve kterém se lze pohybovat.

Pokud se zaměříme na praktické vymezení a rozhodovací praxi soudů, je možné, že především díky novému občanskému zákoníku přijde na řadu zkoumání (v souvislosti s praxí na soudech) konkrétně daných okolností, má-li soud učinit závěr, že výsledný poměr vzájemných plnění zakládá rozpor s dobrými mravy a tedy neplatnost právního jednání popř. se zásadou *pacta sunt servanda*. Způsob použití předmětné zásady a naplnění jejího účelu v právním českém prostředí tak bude, ve velké míře záležet na přístupu soudů respektive soudců. Tento přístup bude zcela zásadní i v případě, že problematiku hodnotíme *de lege ferenda*. Bude nutné vycházet opět z praktické činnosti jednotlivých soudů a opřít se o případnou judikaturu, která vymezí předmětnou zásadu na praktických příkladech. Osobně předpokládám, že v budoucí soudní praxi nebude konstatování o porušení zásady ze strany soudů nijak časté, a že proto v důsledku nedojde ani k narušení jistoty v právních vztazích v této oblasti. To ostatně prokázal i výzkum, který byl součástí této práce, kdy lze dovést skutečnost, že respondenti výzkumu velmi často označili

tu odpověď, která pravdivě vystihuje podstatu nynější situace ve sledované oblasti, kdy je zcela zřejmé, že se zásada uplatňuje i v novém občanském zákoníku. Dále je výzkum je ovlivněn tím, že dosud není a nemůže být získaná zkušenost potvrzena, vzhledem ke krátké době platnosti a účinnosti tohoto nového občanského zákoníku, který má s předmětnou zásadou největší provázanost. Dále bylo zjištěno, že podstatná většina soudců (kteří byli součástí výzkumu) hodnotí nový občanský zákoník negativně. Je to až zarážející, že většina dotázaných respondentů vyhodnocuje tolik proklamovanou změnu občanského zákoníku záporně. Zcela jistě to je tím, že se jedná o věc novou a relativně složitou. Přesto je nutné připomenout, že stará norma již změnu potřebovala. Nový občanský zákoník sice přinesl v některých pasážích radikální změny, ale až praxe ukáže, zda najde své uplatnění nebo zda bude potřebná novela. Přesto tuto skutečnost je pozitivní, že průzkum prokázal právní podvědomí o existenci předmětné zásady a její použití v praxi respektive v rozhodovací praxi soudů.

7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literatura:

1. **HOLUB M. A KOL.** *Občanský zákoník. Komentář, 1. a 2. svazek*, Linde Praha a.s., 2002, ISBN 80-7201-328-9
2. **KNAPPOVÁ M., ŠVESTKA J. A KOL.** *Občanské právo hmotné, I. svazek*, 3. vydání, Praha: ASPI Publ., s.r.o., 2002, ISBN 80-86395-31-6
3. **ELIÁŠ K. A KOL.**, *Občanský zákoník. Komentář., I. a II. svazek*, 1. vydání, Praha: Linde, 2008, ISBN 978-80-7201687-7
4. **BUREŠ J., DRÁPAL L., KRČMÁŘ Z. A KOL.** *Občanský soudní řád. Komentář. I. díl*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, ISBN 80-7179-378-7
5. **HLAVSA, P:** *Občanský soudní řád, Soudní řád správní (a předpisy souvisící s úvodem k aplikaci komunitárního práva a k předběžné otázce)*, 4. vydání, Linde, Praha, 2006, ISBN-978-80-7201-706-5
6. **BALÍK, ST, BALÍK, ST. ML.** *Rukověť k dějinám římského práva a jeho institucí. 2. rozš. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, ISBN 978-80-7380-021-5*
7. **ŠVESTKA J. A KOL.** *Občanský zákoník. Komentář. II. svazek*, 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, ISBN 978-80-7400-108-6.
8. **ŠTENGLOVÁ I. A KOL.** *Obchodní zákoník. Komentář. 10. podstatně rozšířené vydání. Praha: C.H. Beck, 2005, ISBN: 80-7179-346-9*
9. **BĚLINA M.**, *Zákoník práce – komentář, 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2010, ISBN 978-80-7179-607-7*
10. **DAVID L. A KOL.**, *Občanský soudní řád, Komentář, I. díl*, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, ISBN-978-80-7357-460-4
11. **HLAVSA, P:** *Občanský soudní řád, Soudní řád správní (a předpisy souvisící s úvodem k aplikaci komunitárního práva a k předběžné otázce)*, 4. vydání, Linde, Praha, 2006, ISBN-978-80-7201-706-5
12. **KRAJČO, J., SUČANSKÁ, D., ČIERNA, A., KRAJČO, O.**, *Občiansky súdny poriadok I. a II. diel*, Komentár, 5. aktualizované vyd. EUROUNION, Bratislava, 2008, ISBN-978-80-89374-11-3
13. **WINTEROVÁ, A.**, *Civilní právo procesní*, 6. aktualizované vydání, Praha, Linde, a.s., 2012, ISBN-978-80-7201-842-0

14. **SVOBODA, K.**, *Nové instituty českého civilního procesu*, Wolters Kluwer, 2012, ISBN-978-80-7357-722-3
15. **PAVLÍČEK, V. A KOL.**, *Ústavní právo a státověda*, 1. díl, Praha, Linde, a.s., 2007, ISBN-80-7201-141-3
16. **KLÍMA, K.**, *Ústavní právo*, 2. rozšířené vydání, Plzeň, Aleš Čeněk, 2009, ISBN-80-86473-90-2
17. **FIALA, J. A KOL.:** *Občanské právo hmotné*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, ISBN 978-80-7380-058-1.
str. 395

PRÁVNÍ PŘEDPISY ČESKÉ REPUBLIKY:

Zákon č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník v platném znění

Zákon č. 1/1993 Sb., ústava České republiky

Zákon č. 99/1993 Sb., občanský soudní řád

INTERNETOVÉ ZDROJE:

www.epravo.cz

www.beck-online.cz

www.obcanskyzakonik.justice.cz

www.justice.cz

www.ekcr.cz

www.patria.cz/

www.aksikola.cz

www.dluhovylabyrint.cz

8 SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Zásady soukromého práva	17
Tabulka 2: Procentuelní vyjádření odpovědí na otázku č. 1	47
Tabulka 3: Procentuelní vyjádření odpovědí na otázku č. 2	48
Tabulka 4: Procentuelní vyjádření odpovědí na otázku č. 3	49
Tabulka 5: Procentuelní vyjádření odpovědí na otázku č. 4	51
Tabulka 6: Procentuelní vyjádření odpovědí na otázku č. 5	53
Tabulka 7: Procentuelní vyjádření odpovědí na otázku č. 6	54
Tabulka 8: Procentuelní vyjádření odpovědí na otázku č. 7	55
Tabulka 9: Procentuelní vyjádření odpovědí na otázku č. 8	57

9 SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č. 1	47
Graf 2: Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č. 2	48
Graf 3: Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č. 3	49
Graf 4: Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č. 4	51
Graf 5: Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č. 5	53
Graf 6: Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č. 6	54
Graf 7: Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č. 7	55
Graf 8: Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č. 8	57

10 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Kupní smlouva dle NOZ.....	72
Příloha č. 2 – dotazník.....	75

Kupní smlouva na nemovitou věc dle NOZ

uzavřená dle ustanovení § 2079 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „NOZ“) níže uvedeného dne, měsíce a roku.

I. Smluvní strany

Jméno a příjmení: .....,
Trvalé bydliště: .....,
Rodné číslo: .....,
Číslo OP: .....,

dále jen „Prodávající“, na straně jedné

a

Jméno a příjmení: .....,
Trvalé bydliště: .....,
Rodné číslo: .....,
Číslo OP: .....,

dále jen „Kupující“, na straně druhé,
dále také společně jako „Strany“.

II. Předmět smlouvy

a) Předmětem této smlouvy je koupě a prodej těchto nemovitých věcí [přesné označení nemovitých věcí naleznete v katastru nemovitostí]:

- pozemek s parcelním č. .... /..... (druh pozemku ....., o celkové výměře ..... m²) se stavbou (typ stavby ....., způsob využití .....,)
- pozemek s parcelním číslem .... /..... (druh pozemku ....., o celkové výměře ..... m²)

b) Výše uvedené nemovité věci jsou zapsány na listu vlastnictví číslo ..... vedeném pro obec ....., katastrální území ..... u Katastrálního úřadu pro ..... kraj, Katastrální pracoviště .....

III. Kupní cena a úhrada nákladů souvisejících s prodejem

a) Kupní cena převáděných nemovitých věcí byla dohodou smluvních Stran stanovena na celkovou částku Kč ....., -.

b) Kupní cenu uhradí Kupující nejpozději do ..... bezhotovostním převodem na účet Prodávajícího č. .... vedený u ....., pod variabilním symbolem ..... [nebo hotově k rukám Prodávajícího oproti písemnému potvrzení o převzetí peněz

(zde pozor na zákonný limit pro platby v hotovosti!) nebo prostřednictvím advokátní/notářské úschovy.]

c) Pokud Kupující nezplatí Prodávajícímu řádně a včas celou kupní cenu ve stanoveném termínu, bude toto jednání považováno za hrubé porušení této kupní smlouvy a Prodávající má právo od této kupní smlouvy ihned odstoupit.

d) Strany se dohodly, že náklady spojené se vkladem vlastnického práva do katastru nemovitostí a správní poplatek za zápis vkladu do katastru nemovitostí zaplatí Kupující, daň z nabytí nemovitých věcí zaplatí Prodávající. [Zde záleží na Vaší dohodě, ze zákona platí nabývací daň z nemovitých věcí i v roce 2014 Prodávající. Kupující má pak postavení ručitele. Můžete se však dohodnout odchylně. Výše daně činí 4%.]

IV. Vlastnické právo

a) Ke dni podpisu této smlouvy je Prodávající dle svého prohlášení, nabývacích listin i výpisu z katastru nemovitostí výlučným vlastníkem nemovitých věcí uvedených v čl. II této smlouvy.

b) Prodávající touto smlouvou prodává nemovité věci popsané v článku II. této smlouvy se všemi součástmi a příslušenstvím, právy a povinnostmi, ve stavu, jak je oběma smluvními Stranám znám za níže dohodnutou kupní cenu, a to do vlastnictví Kupujícího, který tuto nemovitou věc za kupní cenu od Prodávajícího do svého výlučného vlastnictví kupuje a nabývá.

c) Prodávající výslovně prohlašuje, že je oprávněn předmět smlouvy prodat, a že převáděné nemovité věci nejsou zatíženy žádnými dluhy, zástavním právem, právy třetích osob či jinými omezeními (vyjma uvedených ke dni podpisu této smlouvy v příslušném listu vlastnictví) - v opačném případě Prodávající za tyto ručí. Kupující prohlašuje, že věcný i právní stav převáděných nemovitých věcí je mu znám.

d) Prodávající dále prohlašuje, že na jeho osobu nebyl podán návrh na insolvenční, návrh na zřízení soudcovského zástavního práva, návrh na výkon rozhodnutí ani návrh na nařízení exekuce.

e) Prodávající prohlašuje, že všechny shora uvedené skutečnosti budou platit i ke dni podání návrhu na vklad vlastnického práva dle této smlouvy do katastru nemovitostí.

V. Vklad do katastru nemovitostí (intabulační doložka) a přechod vlastnického práva

a) Podle této kupní smlouvy lze zapsat vklad do katastru nemovitostí u Katastrálního úřadu pro ..... kraj, Katastrální pracoviště ..... (dále jen „Katastrální úřad“) na příslušném listu vlastnictví vedeném pro obec ....., katastrální území ..... tak, že v části LV-A bude jako vlastník nemovitých věcí specifikovaných v článku II. této smlouvy uveden Kupující a v části LV-E bude uvedena tato smlouva. Ostatní části LV zůstanou beze změny.

b) Strany prohlašují, že se až do provedení vkladu dle tohoto článku zdrží jakýchkoliv činností, které by vedly ke zmaření či ztížení tohoto úkonu.

c) Vlastnické právo se všemi právy a povinnostmi, nebezpečí nahodilé zkázy a nahodilého zhoršení věci, včetně práva na užitky přecházejí z Prodávajícího na Kupujícího dnem vkladu práva do katastru nemovitostí u Katastrálního úřadu.

VI. Závěrečná ustanovení

a) Tato smlouva je vyhotovena ve třech originálech, z nichž každá ze Stran obdrží po jednom, třetí originál se připojí k návrhu na vklad vlastnického práva na Katastrální úřad.

b) Smlouva nabývá účinnosti okamžikem jejího podpisu.

c) Tato smlouva může být měněna a doplňována pouze písemnými dodatky schválenými oběma smluvními Stranami.

d) Strany po přečtení této smlouvy prohlašují, že souhlasí s jejím obsahem, že tato smlouva byla sepsána vážně, určitě, srozumitelně a na základě jejich pravé a svobodné vůle, na důkaz čehož připojují níže své ověřené podpisy.

Příloha: Předávací protokol

V	dne V	dne
.....	.....	
.....	.....	
Prodávající	Kupující	

Příloha č. 2 - dotazník

Dobrý den,

jmenuji se Martina Macháčková a obracím se na Vás se žádostí o vyplnění dotazníku, který bude součástí diplomové práce **Zásada Pacta sunt servanda v teorii, praxi a v rozhodovací praxi soudů**. Diplomová práce je zpracovávána na České zemědělské univerzitě Praha, Provozně ekonomická fakulta, katedra práva. Cílem dotazníkového šetření je mapování názorů předmětné oblasti u pracovníků soudu. Dotazník je anonymní a výsledky z něj budou použity pouze pro studijní účely.

Své odpovědi označte křížkem, případně vypište.

1. Co znamená zásada pacta sunt servanda?

- smlouvy se mají dodržovat
- nikdo nemůže být soudcem ve své vlastní věci
- co není zakázáno je dovoleno

2. Je předmětná zásada jednou ze základní zásad soukromého práva?

- ano
- ne

3. Uplatňuje se zásada v mezinárodním právu?

- ano
- ne

4. Na jaké pozici u okresního soudu pracujete ?

- vyšší soudní úředník
- soudní tajemník

- soudce
- rej. vedoucí
- zapisovatel

5. Jak vnímáte novelu občanského zákoníku ?

- kladně
- neutrálně
- záporně

6. Řešili jste porušení zásady pacta sunt servenda podle nového občanského zákoníku?

- ano
- ne

9. V jakém právním odvětví se sledovaná zásada uplatňuje nejvíce ?

- mezinárodní
- občanské
- pracovní
- obchodní

10. Dokážete přesně vymezit, kde se zásada uplatňuje po změně od 1.1.2014 ?

- ano
- ne

Děkuji Vám za upřímné vyplnění tohoto dotazníku a za čas strávený při jeho vyplňování.

